

F 85.830
3

საქართველოს
საბავშვო ლიტერატურის
ცენტრი

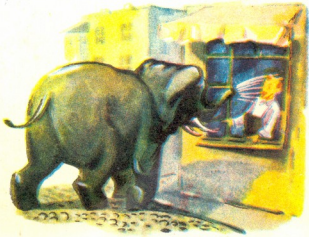
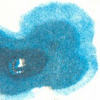
ღუღუნა

1

СЕРИЯ
СЕРИЯ

დედაენა

I კლასისათვის

(რომელმაც მოსამზადებელი კლასი გაიარა)

მეექვსე გამოცემა

იაკობ გოგებაშვილის „დედაენის“ მიხედვით
შეადგინა ვ. რაშიშვილმა

გამომცემლობა „განათლება“
თბილისი — 1978

სკვპ-2000
უამოწყვეტელი

F 85. 830
3

499.962.1-81 + 499.962.1-8(075)

დამტკიცა საქართველოს სსრ განათლების სამინისტრომ

4r (075)
499.962.1-81
რ 214

დ214/65

მხატვრები: ზიორზი ძლიზაძე
სპარტაკ ცინცაძე
თამაზ ხუციშვილი
დიმიტრი ზარაფიშვილი

სარედაქციო კოლეგია:

ზიორზი ნატროშვილი
უზანგი ოგოლაძე
არნოლდ ჩიქობავა
ხუტა გერულავა

60601-118
P-----3-78
M-602(08) -78

1366

2118

-20

სკოლისაკენ

მუემ ფანჯარას სსივი სტუორცნა,
დილა არის მშენიერი!
აბა, ბიჭო, ტანთ ჩავიცვათ
და სკოლისკენ ჰერი, ჰერი!

საბუშაოდ ემურება
დიდ-ნატარა, ფრინველ-მწერი!
აბა, მარდად, ჩვენც წიგნებით
სკოლისაკენ ჰერი, ჰერი!

კეთილი ძმა

შემადგომად იყო. ვენახში გლეხი მწიფე მსხალს კრეფდა. სანდრო ვენახის კართან იდგა და უცქეროდა. გლეხმა სანდრო დაინახა, დაუძახა და ერთი დიდი მსხალი მისცა.

სანდროს უნდადა ჩაეკბინა, მაგრამ უცნებ რაღაც მოაგონდა და შინისაკენ მოკურცხლა.

— დედილო, მაიას მსხალი ხომ ეჭმევა? — ჰკითხა სანდრომ დედას.

— როგორ არა, შეილა, — უთხრა დედამ.

სანდრომ იმავე წამს მიირბინა თავისი დის ღოგინთან, მისცა მაიას მსხალი და სიამოვნებით უცქეროდა, როცა აუბდ-მყოფი ზირს იტკბარუნებდა კემრიელი მსხლით.

რა შესთავაზა გლეხმა სანდროს?
რატომ არ შეჰკამა სანდრომ მსხალი?
როგორი ბავშვი ყოფილა სანდრო?

დედის დარჩება

გიჟვარდეს სწავლა, გულმოდგინება,
შრომა და ჯაფა ნუ დაგზარდება!
მუდამ გახსოვდეს, რომ შენი ცოდნა
შენსა ქვეყანას გამოადგება.

იფაჳ ბეჯითი და გქონდეს სმენა,
დიდი განძია ცოდნის შეძენა,
მაგრამ ამას კთხოვ, ვეელაზე უფრო:
გულით გიჟვარდეს სამშობლო ენა!

მერწმუნე, შვილო, გამოცდილია:
თუ საძირკველი დანგრეულია,
მაშინ კედლების ამენებისთვის
ყოველი შრომა დაკარგულია.

რისთვის სჭირდება სწავლა და ცოდნა აღამიანს?

მოსიყვარულე შვილი

საბავშვო ბაღში სადილის შემდეგ დეიდა ნატომ ბავშვებს ვაშლები დაურიგა. გურამმა ერთ წითელ ვაშლს თვალი შეაჯლო და დეიდა ნატოს გაუბედავად სთხოვა, — წითელი ვაშლი მე მომეცითო.

დეიდა ნატომ ვერ გაიგონა მისი თხოვნა. წითელი ვაშლი მსიას შესვდა. გურამს ეწვინა და ატირდა.

— რად ტირი, გურამ? — მსრუნველობით შეეკითხა დეიდა ნატო.

— წითელი ვაშლი რატომ მე არ შერგოთ! — გურამის მაგივრად წამოიძახა მსიამ.

— დეიდა ნატო, ვაშლისათვის კი არა ტირის გურამი, დედა ჰეაფს ავად! — თქვა ნუნუმი.

ის იყო, მსიამ წითელი ვაშლი ჩასაკებლად მიიტანა ზირთან, ნუნუს სიტყვებს რომ მოჰკრებ ეური. კოკონამ გურამთან მიიბინა, წითელი ვაშლი წინ დაუდო და უთხრა:

— გამომართვი, გურამ, შენი იფოს!

ბავშვებს ძალიან მოეწონათ მსიას საქციელი.

— ვაშლი შინაცა კვაქვს, მაგრამ დედიკო მინდა გავანარო! — თქვა კმაყოფილმა გურამმა.

რატომ იტირა გურამმა?

როგორ მოიქცა მსიამ?

როგორი ბავშვი ყოფილა გურამი? მზია?

სასაუბრო

აღწერეთ ეს სურათი.

თენგიზის მანქანა

თენგიზმა მოზრდილი ვუთი ძლივს მიათრია მამასთან და უთხრა:

— მამა, თუ გიყვარვარ, ამას თვლები გაუკეთე, სახელურები დააკარი და კარგი „მანქანა“ შექნება!

მამამ თენგიზს ვურადღებდა არ მიაქცია, რადგან სახლს აშენებდა და ხელოსნებს სწრაფად აწვდიდა აგურს. თენგიზი არ მოეშვა. მამამ უარი ვუცაო უთხრა, შესვენების დროს სადღაც გამოძებნა ძველი თვლები, ისინი ერთმანეთთან დერძით შეაერთა, დერძზე ვუთი დააკარი, ვუთზე სახელურები დაამკვრა და თენგიზს უთხრა:

— ასეთი „მანქანა“ გინდა?

— სწორედ ასეთი. რა კარგია! შენ რომ ორთვალით აგურს ესიღებ სწორედ ისეთია, — ამბობდა განარებული თენგიზი და ვოჟელ ნაწილს უხინჯავდა ორთვალს.

— რად გინდა ეს ორთვალი? — შეეკითხა მამა.

— აგურს ჩავაწვობ და ხელოსნებთან მივიტანი. მეც დაგეხმარებით სახლის აშენებაში.

თენგიზი ორ ან სამ აგურს დებდა ორთვალიში და თან მხიარულად გაიმხილდა: ვხა მომეცით, ჩემი „მანქანა“ მოდიხარ!

რა სთხოვა თენგიზმა მამას?

რისთვის უნდოდა თენგიზს ორთვალი?

სიმღერა

გვიუარს, როგორც იაფანა,
როგორც ტუბილი ზღაპარი,
საქართველოს ცა და მიწა,
საქართველოს შთაბარი!
იგი ქვეყნის თვალი არი,
ზურმუხტ-ღაღი ჰყენია,
აღაგ — წითელ, აღაგ — უკითელ,
აღაგ აღისყურია!
ან კი როგორ არ გვიუარდეს
საღასი სასეღაგანთქმული,
კაკუცების დედაენა,
დედაენა ქართული!

სიტყვების ახსნა. ზ უ რ მ უ ხ ტ - ლ ა ლ ი — ძვირფასი ქვები.

ამხანაგები

მეუღლად ერთ სკოლაში ჰატარა ნინო სწავლობდა. ის ლამაზი გოგონა იყო, მაგრამ ამხარტავნობდა, სარმაცობდა და ამხანაგებს დასცინოდა. მეტადრე აბუჩად ჰყავდა აკდებული ჰატარა ელამი კატო.

ამხანაგებს არ მოსწონდათ ნინოს საქციელი.

ერთხელ უვაილი განხდა. დედ-მამის დაუდევრობით ნინოს აცრილი არ ჰქონდა. უვაილი შეხვდა და სასე დაუმახინჯა. ბავშვმა დაკარგა სილამაზე, რითაც ამხარტავნობდა.

კამოჯანმრთელების შეძევ ნინოს მშობლები სკოლაში გზავნიდნენ, მაგრამ გოგონა ცივ უბრე იღვა: სცხვეინოდა და ეძინოდა ამხანაგებისა. ბოლოს, როგორც იყო, გაგზავნეს სკოლაში. მიღის ნინო და გულში შიშობს: ჩემი ამხანაგები რომ დაეჩვილ სახეს დამინახვენ, მასხარად ამიკდებენ, წინანდელ ჯავრს ამოიფრინან და გულს სულ ჩამითუთქავენო.

შევიდა სკოლაში გაფითრებული და აკანკალებული ნინო, მაგრამ დასეთ მის გააცეხას: ამხანაგებმა დამხინჯებული ნინო რომ დაინახეს, სიბრალულით აეგსათ გული და ცდილობდნენ, ალერსით ენუგეშებინათ. ეველასე მეტ თანაგრძობას კატო უწევდა.

ნინოს გული ამოუჯდა სისარულისაგან და თვალებიდან
შეების ცრემლი წასკდა.

როგორი გარეგნობა ჰქონდა ნინოს? ხასიათი?
რა შეფეხვა ნინოს?
რატომ უძნელდებოდა ნინოს სკოლაში დაბრუნება?
რატომ წასკდა მას შვიების ცრემლები?
წერილობით გაეცით პასუხი ამ კითხვებზე.

ქარი და საბძელი

კალიაბა იყო. ქარმა ბევრი ბზე მიჰყარა საბძლის კარ-
თან და დაუძახა: საბძელია, კარი გაძილე, ბზე უნდა შემოვი-
ტანილი! საბძელმა უნასუსა: ძმიაუ, შენი ამბავი რომ ვიცი,
ერთი მხრიდან შემოტანილს მეორედან გაიტან და თან ჩემს
საკუთარ ბზესაც გაატანო. დამეხსენ, არც შენი შემოტანილი
ძინდა და არც გატანილია.

ანდაზა. ქარის მოტანილს ისევ ქარი წაიღებო.

რა უთხრა ქარმა საბძელს?
რატომ უთხრა საბძელმა ქარს უარი ბზის შემოტანაზე?

და-ძმა

თამარიკო და მერაბი შინ დედასე ადრე მივიდნენ. ცოცონამ მაგიდასე დაურეცხავი ჭურჭელი დაინახა.

— დედას ვერ მოუსწორია...— ჩაილაპარაკა მან და მაგიდისკენ გაემშურა.— ალბათ, სამსახურში აგვიანდებოდა. უნდა მივუხმართო დედას, — უთხრა ძმას.

ბავშვებმა წინსაფურები აიფარეს და საქმეს შეუდგნენ. თამარიკომ ჭურჭელი სუფთად დარეცხა, მერაბმა კი ტილო ჩამოიღო და ჭურჭელი დაწმინდა.

ბავშვებმა ეველახფერი თავის ადგილზე შეინახეს და მაგიდა გადაწმინდეს.

როდესაც დედა სამსახურიდან დაბრუნდა, თამარიკო და მერაბი გაკვეთილებს სწავლობდნენ.

დედამ ღიმილით გადახედა მაგიდას და კარადა გამოაღო. დაინახა დარეცხილი ჭურჭელი, გაიღიმა და განარებულმა ორივე შვილს შუბლზე აკოცა.

ანდაზა. კარგი შვილი დედის გულის ვარდიანო.

როგორ დაეხმარნენ შვილები დედას?

სწავლის გმირები

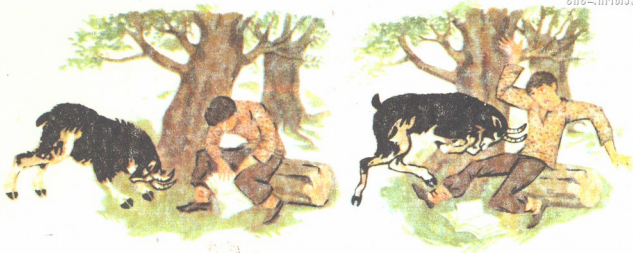
რა კარგი დილა გათუნდა,
 რა მშვენიერი დარია!
 ჩვენი რუსო და თამარი
 სკოლისკენ მიიქარნიან.

ორივეს სახე უდიდის,
 ორივე ტკბილმთაუბარია,
 ისინი წარჩინებულნი,
 სწავლის გმირები არიან.

შორიდან ხმა რომ გაისმის,
 ეს მათი სკოლის ზარია.
 რა კარგი დილა გათუნდა,
 რა მშვენიერი დარია!

საით მიიქარნიან პატარები?
 როგორ სწავლობენ ისინი?
 რას ნიშნავს „სწავლის გმირები არიან“?

თხა და გიგო

იყო ერთი სარძევე გიგო. ერთხელ თქვა: მოდი, ერთი თხავს გამოვიჩინებ ბეჯითობითაო. გამოვიდა სახლიდან, გამოიტანა წიგნი და გავიდა სოფლის მოედანზე. ჩამოჯდა იქ კუნძზე, დაიდო წიგნი მუხლზე და შიგ ცქერა დაიწყო, ვითომ, ერთი შემოძხედეთ, რა ბეჯითი ბიჭი ვარო! წიგნი ეკუდება ედო, არ კითხულობდა და შიგ ტყუილად იცქირობოდა.

ძალე ძილი მოერია და თხავს ასკილივით აქნევდა. ამ დროს მესობლის თხა ფეხების ბაკუნითა და წვერის ცანცარით ბაკიდან გარეთ გამოვიდა. გიგოს თხავის კანტური რომ დაინახა, თხას ეგონა საჭიდაოდ მიწვევსო, გამოექანა, დაეჯახა რქებით, ეირაძალა გადაატრიალა და ააღრიალა ჩვენი თავმოძვონე გიგო.

რისთვის გაიტანა გიგომ წიგნი მოედანზე?
რატომ დაეჯახა თხა გიგოს?

ჯიუტი თხები

მდინარეზე ვიწრო ხიდი იყო. ამ ხიდზე ორი ჯიუტი თხა შესვდა ერთმანეთს. კვერდის აქცევა შეუძლებელი იყო. ერთ-ერთს უკან უნდა დაესია და კსა დაეთმო.

— უკან დაისიე! — უთხრა ერთმა მეორეს.

— ნურას უკაცრავად! რატომ უნდა დავიხიო? მე ჰირველი ამოვყედი ამ ხიდზე. შენ თვითონ დაისიე!

აღც ერთს არ უნდოდა უკან დახევა. მოუვიდათ ჩხუბი. დაეჯახნენ ერთმანეთს რქებით.

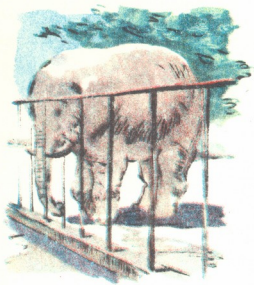
ჯიუტმა თხებმა თავი ვეღარ შეიმჯგურეს და ეირამალა გადაცვივდნენ წუაღში.

გამოცანა. ცოცხალია — ბაღასსა ძოვს, მოკვდება და — ღვინოსა სვამს.

სად შეხედნენ თხები ერთმანეთს?

რა მოუვიდათ თხებს თავიანთი სიჯიუტით?

ზოოპარკში

ერთ დღეს ბიძამ თედო ზოოპარკში წაიყვანა.

შესვლისთანავე ათასწირმა სმაურმა მიიქცია თედოს უსრბდღება.

— აი, აქედან დავიწყეთ, — უოსრა ბიძამ თედოს და პირველ ცხლიასთან მიიყვანა.

გაღია ჰატარა იყო. შიგ ჰაწაწა თეთრი თავები დატყუ-
ცუნებდნენ. ზოგს მხოთულებიდან ჰატარა დინგი გაძლიეო.

ჯერი ძელიების დათვალიერებზე მიდგა. ერთი ძელია
განა ფენებზე წამოუნტულია და თედოს სანაცლიოდ შეს-
ცქეროდა, მერე შემოტრიალდა და წივილს მოჰყვა. ორ ძე-
ლიას შორის ისეთი ჩხუბი ატყდა, რომ დაწაჯმა ძლიუს გაა-
ძველა რეინის ვრძელი ჯოხით.

— ძია, ძია, დასე, ჩვენს მურია ძაღლს როგორ ჰგავს! —
განისმა თედოს სმა. თედო ძელებს გულდასმით ათვალიერებდა.

თედომ ახლა დათვეებს მოჰქრა თვალი და იქით გაიქცა.
ათხი დიდა გაღია იდგა ერთიძეარის გვერდით. გაღიებსში
სწვადსწვა ფერისა და სიდიდის დათვეები იყვნენ.

ცოტა არ იყოს, თედოს დათვეებისა შექმინდა და ბიძას
მიიქრა. თედოს ვეელზე მტრად სწილა მოიწონა.

კიდევ რომელი გარეული ცხოველი იცით?

F 85.830
3

K 173 966

ჩვენი მასწავლებელი

შეკვასწავლა ანი, ბანი,
შეკვავებრა დედაენა,
თაჟს კვევლება, ფრთებს გვისწორებს,
რომ თამამად შევძლოთ ფრენა.

აღმსრდელს კუნდად გარს ვესვევით
და გვსურს ვიყოთ უფრო კარგი.
ჩვენი საქმით დაჯაყანსოთ
მისი შრომა და ამაგი.

როგორ გესმით: მასწავლებელი „ფრთებს გვისწორებს,
რომ თამამად შევძლოთ ფრენა“?
რა სურთ მოსწავლეებს?

თხა და მელა

(იგავ-არაკი)

თხა და მელა დამძობილდნენ. მათ სასიაროდ უანა და-
თესეს. კარგი მოსავალი მოვიდა. მძობილებმა მოძვეს უანა,
გალეწეს, განიავეს, ხვაფი ცალკე დაგროვეს და ბზე — ცალკე.

— ხვაფი მე და ბზე შენა! — უთხრა მელამ თხას.

— არა, ორივე შენზე გავიუთ! — უპასუხა თხამ.

— მაშ, მე წავალ, ბიძანქმს მოვიუვან და იმან გავვი-
უოს. — უთხრა მელამ და წავიდა.

სანამ მელა მოვიდოდა, თხამ ცხვრის ფარიდან ორი დი-
დი ქოფაკი მოიუვანა და ბზეში დამალა.

მოვიდა მელა და ერთი ისეთი ძველი მოიუვანა, რომ
თხას შიშით თვალთ დაუბნელდა.

— ჩემს დისწულს რად აჩივლებ?! — დაუღრიალა მკველ-
მა თხას.

— რადგანაც მოწმედ მოჭეოლისარ, მეც მამა-ბიძა აქ
მისაფლავია, იმათ საფლავზე შედექ, დაიფიცე და მაშინ მარ-
თალი მოწმე იქნები, — მიუგო თხამ.

მკველმა თხის შეჭმა მოინდომა, მაგრამ ამ დროს წამო-
ხტნენ ძაღლები, მელა და მისი მოწმე ისე განადგეს, რომ
შარშანდელიც დაავიწეს, თორემ წლევანდელს ვინღა ჩიოდა.

ღარჩა თხას მთელი მოსავალი.

ანღაზა. რაც არ გერეება, არ შეგერეება.

როგორ გადაირჩინა თხამ თავი?

ჩემი მხარე

ვინც ეწვევა საქართველოს
საოცნებო სერებს,—
სიმდერაც რომ არ იცოდეს,
მანც დაიმღერებს.

ვინც მისწვდება ჩემი მთების
მწვერვალებს და დრუბლებს,—
ისიც მგოსნად გადაიქცევა,
ლექსად ისაუბრებს.

საარაკო სილამისე
ხალხიც სასახელო,—
მტერსაც კი მაინადირებს
ტურყა საქართველო!

სიტყვების ახსნა. სერი — მოგრძო
გორაკი. მგოსანი — პოეტი.

სასაუბრო

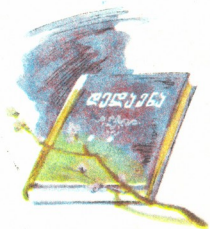

აღწერეთ ეს სურათი.

„დედა ენა“

ჩვენი წიგნი, ჩვენი დედა,
ჩვენი ენა ქართული,
აქროსსმინან სიმებდად
გულში აძოხლართული!

დედის მუბე მკორე,
სიუვარული პირველი,
შემომჯდარი აკვანსე
მკალაბული ფრინველი.

დათუნები

ტყეში კურდღლებმა ჩესე საქანელა ჩამოაბეს, აწხინად
ქანაობდნენ და თან მღეროდნენ.

დათუნებმა სიმღერა რამ გაცივანეს, ძიარბინეს და უურ-
ცქვიტებს ცქერა დაუწეს.

— ძაღი, ერთი, ისინი ჩამოვუარათ და ჩვენ ვიქანა-
თ! — უთხრა უფროსმა დათუნამ უძცროსს.

— აბა, ახლავე წადით, თვალთ აღარ დაგვენახათ, თქვენმა
სიმღერამ ყურები გამოკვიჭა! — ებურდღუნებოდნენ დათუნე-
ბი და თან კურდღლებს თათებით უქანზინმღღებოდნენ.

ჩამოყარეს ძირს საწულები და თვითონ შესხდნენ საქანელაზე. გასარებულები არსეინად ქანაობდნენ და ღრიალებდნენ.

იქვე ჩაცრუცქული საბრალო კურდღლები კი იცრემლებოდნენ.

უცბად საქანელა გაწუდა და დათუნებმა ძირს მოადინეს ბრაგვანი.

კურდღლების სისარულს სახდვარი არ ჰქონდა.

ბუზი და ეტლი

ორი ბედაური ცხენი ეტლს შიაქროლებდა.

ბუზი გაექანა და ეტლზე დასკუნდა, - ვითომ მე მივარბენინებ ეტლსაო და თავმოწონებით მორთო ძახილი: — ერთი შე მომხედეთ, რა კორიანტელი დაჯაყენო!

სიტყვების ახსნა. ბედაური ცხენი — კარგი ცხენი.
როგორ აღამიანს მოგაგონებთ ბუზი?

საწყალი მელა

(ხალხური)

საწყალი მელა ჩიოდა:
 — არ მომივიდა ძილია,
 ერთსა საქათმეს მივაგუნ,
 გამოვუთხარე ძირია;
 იხვსა, ბატსა და ქათამსა
 უველას გააკარი კბილია;
 უკუ ვიხედუ, მომდევდა
 ჰატრონი — გზირის შვილია;
 მხარსე გაედო კომბალი,

გათლილი შინდის ძირია;
 გადმოძერა, გადმოძისივლა,
 ცაძდი ავასსი ტვინია;
 მაგრამ ტვინს ვილა ჩიოდა,
 ცოლ-შვილი დამრჩა ქვრივია;
 ცოლიც ძალე გათხოვდება,
 თბლები დამრჩა წვრილია;
 თბლებიც დაიხრდებრან,
 თაჟი დაჟგარგე გმირია.

რას ჩივის მელა?

თავენება თაგვი

თაგვებს ერთი სახლის ახლავს სორეა ჭკონდათ. ამ სორედან ისინი ეოჯელ მხარეს თხრიდნენ მიწას. მხოლოდ ერთ მხარეს ვრიდებოდნენ. მათში ვრია ვრთი ახალგაზრდა თავენება თაგვი. აიტყეს ამ თაგვმა: აქეთაც უთუოდ მიწა უნდა ვთხარო და ქონი გამოვთხარო.

გამოცდილმა თაგვებმა უთხრეს: მანდეთკენ მიწის თხრას თაგვი დახანებე, თორემ ქონის მაკივრად კატას გამოთხრი და თაგვს დაიდუჭავო. თავენებამ არ დაუჯერბ და თქვა: რა იცან ბებრებმაო. თხარა, თხარა მიწა და მართლა გამოთხარა, მაგრამ ქონი კი არა, ვეებერთელა მშიერი კატა.

გვდიობდა თაგვი კატის კლანჭებში და აშობდა:

— ახია ჩემზე! უფროსებმა და ჩემზე გამოცდილებმა კარგი დარიგებ მომიცეს, მე კი არ გაუგონებ, მსხარადაც ავად ვე და თავი დავდიქნეო.

ანდაზა. თაგვმა თხარა, თხარაო, კატა გამოთხარაო.

რატომ ვრიდებოდნენ თაგვები ერთ მხარეს მიწის თხრას?

რა მოინდომა თავენება თაგვმა?

რას ურჩევდნენ ხნიერი თაგვები ახალგაზრდას?

რას ამბობდა თავენება თაგვი სიკვდილის წინ?

ჩხუბს თავლათუიანობა მოსდევს

ორი ბიჭი ვანიდან მოდიოდნენ. გზასე დაძვლილი თოკი იწვევს. ერთიც თავისთვის სეპობდა, მეორეცა. მოუვიდათ ჩხუბი. წაბლეს ხელი თოკსა და ერთი აქეთ ეწვოდა, მეორე-იქით. უცებ თოკი გაწვდა და ორივენი აქეთ-იქით გადაცვივდნენ.

იმათ სეუბედურად, გზის მარჯვენავე წუძე იდგა, გზის მარცხენავე. მიანსებარი ბიჭები თავით წუძეშია ჩაცვივდნენ.

რა იწვევს ბიჭებმა?
 როგორ მოიქცნენ?
 რა მოუვიდათ?

უკელასე გემრიელი საუსმე

შინ მარტო მამუკა და ბებია იყვნენ. მამუკა თავისთვის თამაშობდა. ბებია საუსმის სამსადინში იყო.

— ვაიმე! — შემოესმა მამუკას.

ბიჭუნამ სამსადინეულში შეირბინა.

ბებოს უეცრად წელი გაჭკაყებოდა, ვიძვიშებდა და იყო ერთ ამბავში. ლოცინამდე ძლივს მიაღწია.

მამუკას თამაში სულ გადავიწედა. სიმწრისაგან ცრემლმორეულ ბებიას ამშვიდებდა, ეფერებოდა, ეტიტინებოდა და აცინებდა.

— ვაიმე, ჩაი ამიშინდა, კაზს ვინ გამოართავს ასე! — შეიცხადა ბებია.

— მე გამოვართავ, ბებო, მე!

მამუკა გახის გამოსართავად გაექანა.

— ახლა ვინ გაგვიწეობს სუფრას?

— განა მე ვერ გამოვადებ კარდას, სუფრის კაშლას რა უნდა? — დააიმედა მამუკამ.

გაიქცა ბიჭუნა და კარვა ხანს ისმოდა ჯამ-ჭურჭლის წკარუნს.

გაიხედა ბებომ და რას ხედავს: მამუკა მოდის და ლამბაქსე დადგმული ჩაით სავსე უინჯანი ფრთხილად მოაქვს.

ბებოს ლოცინთან სკამი მიუჩინა, ხელსახოცი გადაუფარა, უინჯანი წინ დაუდგა და კარაქწასმული ჰურცი მიურბინა.

თვითონაც ისაუქნს

— ისეთი გემრიელი საუზმე არასოდეს მიჭამიაო! —
 დიდხანს საამბოდ ჰქანდა ბებოს.

რა მოუვიდა მამუკას ბებიას?
 ვინ გამორთო გაზი?
 რას აკეთებდა მამუკა სამზარეულოში?
 რა თქვა ბებიამ საუზმის შემდეგ?

მკელი და ძაღლი

(ზღაპარი)

ერთხელ, ღამით, მშვიერი, გამხდარი მკელი შეხვდა ძაღლს, ფუნჩულა ძაღლს და შეესარბა მისი ცხოვრება.

— ჩვენ, — თქვა მკელმა, — გამწარებული ვართ საჭმლისათვის. რამდენი შრომა, რამდენი საშიშროება გადაგვაქვს: ორმოცდაათ კილომეტრამდე ვაჯირბენ დღეში და მანის ვერ

უძღები. შენ კი, აი, როგორი ფუნქულა ხარ. მითხარი, რას აკეთებ, რატომ ჰგაფხარ ადამიანებს ასეთ კარგ ეოფაში?

— დამდამობით ესოს ვუარულობ და სწორედ ამიტომ მჭჭეკს ჰატროანი, — მიუგო ძაღლმა.

— ამიტომ გაჭჭეკს ჰატროანი? — ჰკითხა მგელმა.

— ამიტომ, ჩვენთან თუ იმსახურებ, შენც ასევე გაჭჭეკენ.

— რატომაც არ ვიმსახურებ, — მიუგო მგელმა, — ამ საქმესე იოლი რა იქნება? ახლავე წამოვად შენს ჰატროანთან, მიმიღებს?

— მივიღებს.

განარებული მგელი გაჭეკა ძაღლს. ესოს რომ მიუახლოვდნენ მგელმა შეამჩნია, რომ ძაღლს კისერზე ბაღანი ჰქონდა გაწეწილი.

— ეს რატომ გაჭეკს? — ჰკითხა მან.

— ისე, — მიუგო ძაღლმა.

— არა, მითხარი!

— დღისით ჯაჭვით მბაძენ ხოლმე და ეს იმისკან დამეძროთა, — უთხრა ძაღლმა.

— მამ, მშვიდობით! სჯობს ვიშიმშილო, მაგრამ თავისუფალი ვიყო! — თქვა მგელმა და სწრაფად გაბრუნდა უკან.

რა შეეხარბა მგელს?
როგორი ცხოვრება ირჩია მგელმა?

რ თ ვ ე ლ ი

ადე, ჰიბი დიბანე,
გამოფხიზლდი, ჩემო თინა!
რა ხანია ცელქმა სიომ
ვენახები მოიბინა.

ადე, გასწი ვენახისკენ,
დედის გულთ, ბარაქალა!
იქ მიგეღის ბუდეშური,
მარცვალა და ხარისთვალა.

შენებურად დაფაცურდი,
დატრიალდი, დაურბინე,
ვახებს რთველი მიუღოცე,
აკოცე და აკოცინე!

სიტყვების ახსნა. სიომ — ნელი ნიავი.

ბუდეშური, ხარისთვალა — ვახის ჯიშები.

აკიდო

სოფელში რთველი გაჩაღდა. მხიარული ჟივილი-ხივილი
განისმა გოგო ზაზას ვენახშიაც.

ოთარი ხან ერთ ვახთან მიირბუნდა, ხან მეორესთან, ზატა-
რს კალათაში მწიფე მტკვნებს ფრთხილად ალაგებდა.

გოგო ზაზა ვახებს შორის დადიოდა და მტკვნიან ლერწებს
დანით ჭრიდა. ერთი ისეთი ლერწი მოჭრა, ზედ ათი მტკვანი
ძანაც იქნებოდა.

— უჰ, რამხელა აკიდოა, რამხელა! — იძახდა განხარებუ-
ლი ოთარი.

— არა, შვილო, ეგ აკიდო არ არის, ძაგას წსა ჰქვია,
აკიდოს ახლა აკიჭრი! — თქვა ზაზამ და ვახის ძირთან ჩაი-
მუხლა, ორმტკვნიანი ლერწი ფრთხილად მოჭრა და
ოთარს გაუწოდა.

რა გაჩაღდა სოფელში?

რას შვრებოდა ოთარი?

რა არის აკიდო? ჩხა?

წერილობით გაეცით პასუხი ამ კითხვებზე.

ზ ა ტ ა რ ა ს

აი, ეს მიწა, ბუნება,
ეს მოქარგული მთა-ბარი,
ვასები, ჰურის ეანები —
ველებსე ოქროს ფაფარი —
შენია, შენით იცოცხლებს,
რასაც კი თვალთ ვასწვდები,
შენ მოგენდობა გუღლიად,
როდესაც დაჯაქვაცდები.
კიუვარდეს შენი ქვეყანა —
სიძარტლის ფუქემდებელი,
იკია შოთას სამშობლო —
კონების მადიდებელი.

სიტყვების ახსნა. შოთას სამშობლო — შოთა რუსთაველის სამშობლო.

რას ნიშნავს: „ეს მოქარგული მთა-ბარი“?
„ველებზე ოქროს ფაფარი“?

როგორ

— აბა, ბიჭებო, მარჯვენა მხრიდან დავიწყოთ! — თქვა ბრიუადირმა და დიდი კაღბით აიღო ხელში.

ამრიგად ვაწის ფოთლები, კოლმეურნეები მუშაობას ხალისიანად შეუდგნენ. მხის სხივებზე ნამიანი მწიფე მტევნები ქარვასავით ბზინავდა. გოდრები მალე გაივსო.

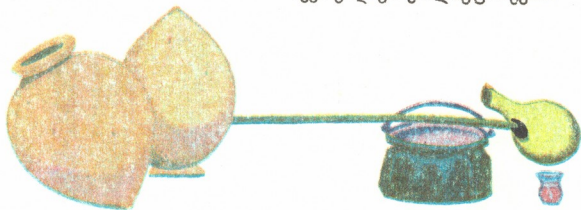
— აბა, ვაჟკაცებო, სავსე გოდრები დაცაღეთ და ცარიელები მარჯად მოკვამეულეთ!

მოედანზე მანქანები იდგა. იქაც ხალისიანი ჩონჩხი იყო.

მზე კარგად იყო აწეული, როცა სავსე გოდრებით დატვირთული მანქანები კოლექტივის მარნებისაკენ გაემართნენ.

მარნებიდან ქვევრების მრეცხავი კოლმეურნეების ხალისიანი სიმღერა მოისმოდა და საერთო მხიარულებას უერთდებოდა.

როგორ ბზინავდა მწიფე მტევნები?
რას აკეთებდნენ კოლმეურნეები?

მატარებელი გადაარჩინა

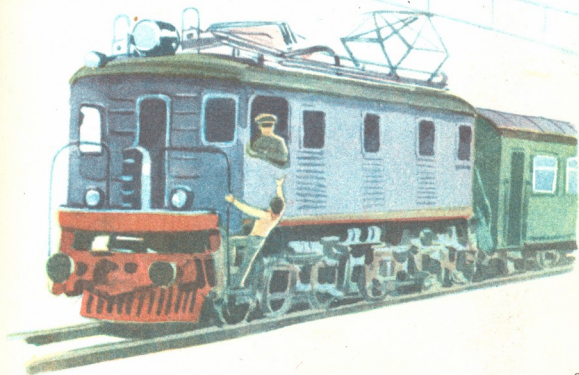
დილიდან წვიმდა. შუადღისას კი ზირდაზირ კოკისპირული წვიმა წამოვიდა. მდინარე გლდანულა ხმაურით მოდიოდა და ქვეს მთავორებდა.

აუჭალის სადგურზე სამგზავრო მატარებელი წასასვლელად ემზადებოდა. უცებ ელმავლის კიბეზე ოფელში გაწეწული ბავშვი ავარდა.

— ძია, არ დასძრა მატარებელი, ხიდი ინგრევა, ხიდი! — ამბობდა ბავშვი და სულს ძლივსღა ითქვამდა.

მატარებელიდან მგზავრები ჩამოვიდნენ.

ბიჭი მათ წინ გაუძღვა. მალე ხიდთან მივიდნენ. ხიდის ერთი სვეტისათვის წვალს ძირი გამოეთხარა და სვეტი გადაწეულიყო.

სალხი გაშეშებული შესცქეროდა ამ სურათს. მათ იგრძენს, თუ რა უბედურებას გადაარჩინა ბავშვმა ისინი.

— ეოჩად, ბიჭუნა, ეოჩად!— იგრძალა სალხმა და ტაშით დაბჯილდოვა ჰატარა ბიჭი.

გამოცანა. ოთხი ძმა ერთად ძირბის, რამდენიც უნდა ირბინონ, ერთმანეთს ვერ დაეწევიან.

რატომ აღიღდა მდინარე?

რა დანგრია აღიდებულმა მდინარემ?

ვინ შენიშნა ხიდის დანგრევა?

ვის შეატყობინა ბიჭმა ეს ამბავი?

სვალინდელი დილა

ჰატარა თათია სოფელში ცხოვრობდა. დეიდა თინამ ის სადღესასწაულოდ თბილისში ჩამოიყვანა. დეიდამ თათია რუსთაველის გამზირზე განსეირნა. გოგონა გაკვირვებული აქეთ-იქით აცეცებდა თვალებს. ძალიან მოსწონდა მართული ქუჩები. ჰლაკატების წარწერას თათია დამარცვლით კითხულობდა.

— რა ლამაზი ქუჩაა!— ამბობდა თვალებგაბრწინებული თათია.

— სვალ აქ, დემონსტრაციაზე, შენოდეან გოგონები და ბიჭუნები გამოვლენ ვვაგილებითა და წითელი დროშებით. შენც მოემსადე!— უთხრა დეიდა თინამ.

მთელი საღამო თათია სულ სვალინდელ ზეიმზე ფიქ-
 რობდა, მერე თეთრი ბაფთები გაიუთოვა, ფეხსაცმელები გაი-
 კრიალა. უნდოდა, ძალე გათენებულყო სვალინდელი დილა.

როგორ მოემზადა თათია საღვთისწაულოდ?
 როგორ ემზადებოდა თქვენ?

ნოემბრის დილა

მზემ წითლად ამოანათა,
 თუ ეს დროშების ფერია?!
 ნოემბრის დილა გათენდა —
 დღეს შვიდი ნოემბერია!

განედეთ, ჩვენთან ზეიმზე
 მსეს უელი მოუღერია
 და, როგორც საღამურები,
 ჩვენი გულებიც მღერინან.

ს ა ს ა უ ბ რ თ

აღწერეთ ეს სურათი.

ადამიანის სხეულის ნაწილების ჩხუბი

ერთსელ ადამიანის სხეულის ნაწილები წაიკიდნენ. ფეხებ-
მა თქვეს: აღარ გვინდა თქვენი ტარება! თუ კარგია, თქვენ
თვითონ იარეთო! ხელებმა წამოიძახეს: კვეთ აძენი მუ-
შაობა თქვენთვის! ახლა თქვენ თვითონ იმუშავეთ, თუ კარ-
გიაო!

ზირმა წაიბუტბუტა: განა სუფელი ვარ, მუდამ კასვათ,
კაჭამოთ. აღარ მინდა თქვენთვის საჭმლის ღეჭვაო!

თვალებმა თქვეს: მოგვწუინდა თქვენი აძენი დარჯობა,
აღარ გვინდა თქვენთვის აძენი ცქერაო!

უურებმაც ხელი აიღეს სმენაზე.

ასე წაიჩხუბნენ ადამიანის სხეულის ნაწილები და შეწვეი-
ტეს ერთმანეთის სამსახური. მაგრამ რა გამოვიდა? სხეულის
უვლა ნაწილი დასუსტდა, სხეული ჩამოხმა და სიკვდილზე
მიდგა. მაშინ მიხვდნენ ნაწილები, რომ ჩხუბით ისინი ერთ-
მანეთს დაღუპავდნენ. ისევ შერიგდნენ, იწვეს ერთმანეთის და-
ხმარება, და სხეულს უწინდელივით ჯანმრთელობა და ღონე
დაუბრუნეს.

გამოცანა. ერთ ქარხანაში ოცდაცამეტი მუშაა; მათში ოცდა-
თორმეტი მუწჯია და ერთი მოლაპარაკე.

როგორ იმოქმედა სხეულის ნაწილების ჩხუბმა თითოეულ
მათგანზე?

რას მიხვდნენ ისინი?

როდის გაჯანსაღდა სხეული?

სულელი ბატონი და კალატოშები

(ლატვიური ზღაპარი)

ერთ სოფელში სულელი ბატონი ცხოვრობდა.

— მოდი, წისქვილს ავაშენებო, — განიზრახა ბატონმა.

კალატოშები მუშაობას შეუდგნენ. მაგრამ დღისით რომ აშენებდნენ, ღამით ანგრევდნენ. ბოლოს მივიდნენ ბატონთან და შესჩივლეს:

— კედელი იშლება, ბატონო, დულაბში რძე და კვერცხი უნდა შევურიოთო.

ბატონი სოფელ-სოფელ დადიოდა და კვერცხებს ეიდულობდა, რძე კი საკუთარი მამულიდან მოჰქონდა.

კალატოშებს აბა რა ეწისქვილებოდათ: ჭამდნენ კვერცხებს, სვამდნენ რძეს და სულელ ბატონსე იცინოდნენ.

რა განიზრახა სულელმა ბატონმა?
 რა ოინს მიმართეს კალატოშებმა?

მკვეხარა მამალი

— იცით, ქათმებო, რას
კეტუვით,
მეტი რომ არ უთქვამ
თავსედა,
ჩემი ბაბაღი, მითხარით,
ვინ არის ქვეყანაზედა?
დავიარები ამაუდა
და ვუივი ძალაღსმიანი,
შიშის ხარსა ვცემ ქვეყანას
ვაქვაცდი დესებანი!
ღამისიცა ვარ, ბიბილო

მიმიგავს წითელ ლაღებსა,
კისერი კოხტად მიჭირავს
და ვაბრიალებ თვალებსა!
„უიუღიოს“ დასამასებლად
გულიც კი აუუწნცულდა,
მაგრამ უეცრად ზაწია
გოშია გამოცუნცულდა.
დაჭეუვა, შეერთა მამალი,
როგორც ზატარა შოშია
და შერცხვენილმა რაინდმა
მოკურცხლა სქათმეშია.

გამოცანა. თავს — ხერხი, ბოლოს — ნამგალი.

წაიკითხეთ ის ადგილი, სადაც მამლის ტრაბახია
გამოხატული.

საიდან ჩანს, რომ მამალი მშიშარაა?

აღწერეთ მამლის გარეგნობა ამ ლექსის მიხედვით.

პატარა წრუწუნა

(იგავ-არაკი)

სოროდან ფრთხილად გამოცუცუნდა პატარა წრუწუნა. უნდოდა შეეტეო, რა ამბავია ქვეყანაზე, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ გულგახეთქილი ისევ სოროში შევარდა.

— სად იყავი, რა ამბავია, რა დაგემართა? — ჰკითხა დედამ.

— სასეირნოდ ვიყავი.

— რამ შეგაძინა?

— ორი მხეცი ვნახე გსოში. ერთი ძალიან საშიში უნდა იყოს. თავზე ხერხი ადგას, ფეხებზე დესები. ასხია, თვალები დაბღვერილი აქვს და ნისკარტი მოკაუჭებული. რომ შემომხედს, ცალი ფეხი შეიკეცა, ჰირი დააღო და ისე დაიფირა, რომ კინაღამ გული გაძისკდა. შემეშინდა და გამოფიქცი!

— ეგ რომ მამალია, შეილო, მაგისი როგორ შეგეშინდა? ის არავის ავნებს, — უთხრა დედამ.

— მეორე კი ძალიან საუფარული მსეცი უნდა იყოს! თავი მრგვალი აქვს და თვალები — დიდი, ტუჩებს აქეთ-იქით ლამაზად გადაწეობილი უღვაშები უმშვენებს, ტანი ბეწვით შემოსილი აქვს, კუდი — ვრძელი და ფუფუკი, ფეხები — ნაზი, თათებზე კი ჩვენსავეთ ჰატარა ბრჭყალები აქვს. მზეზე იწვა, კოტირათობდა, ხან წამოჯდებოდა და ერთ თათებს ილოკავდა, ხან ისევე წამოწეებოდა. თვალებსაც ხან განხედა და ხან დახუჭავდა. რომ დამინახა, ჩემკენ გამოექანა. მე შემეშინდა და უცბად გამოვიქეცი.

— უი, ჩემს თავსა! ეკ ხომ კატაა, შეილო! ბეწვზე გადაჩენილხარ! ერიდე, შეილო, მაგას, თორემ ვერ გადაურჩები მის კლანჭებსა და კბილებს!

რატომ არ მოეწონა წრუწუნას მამალი?

რატომ მოეწონა კატა?

რომელია წრუწუნას ნამდვილი მტერი?

წაიკითხეთ ის ადგილი, სადაც აღწერილია მამლის გარეგნობა, დაიწყეთ აქედან: „თავზე ხერხი ადვას“.

შემოდგომის სურათი

დღემ იკლო, ღამე გადიდდა,
გრილა, გაუვითლდა ტყე-უელი,
ჩამოსდის ხეებს ფოთოლი,
ფერის ბუ ღამის მთუველი.

დამკვანარ-გამხმარა ბაღასი,
უვაფილიც არსად კრიალებს
და სუნი შემოდგომისა
მთასა და ბარში ტრიალებს.

თრთვილსა დებს ღამ-ღამობითა,
ნისლი დაცურავს მთაშია,
ბარში წვიმს, მთებში დათოვს,
ცხვარ-ძროხას ბეწვი აძლია.

სიტყვების ახსნა. ყვავილიც არსად კრიალებს — ყვა-
ვილიც არსად ჩანს.

მოხერხებული კლესი

ერთ კლესს ქურდმა ცხენი მოჰპარა, შეკრიჭა ფაფარნი
და ბასარში წაიყვანა გასაყიდად. შემთხვევით ქურდს ცხენის
პატრონი შეხვდა, იცნო თავისი ცხენი, თვალებზე ხელები
ააფარა ცხენს და დაიძახა:

— ვინაა ეს ცხენი?

— ხედა, — მიუგო ქურდმა.

— აბა, თუ მართლა შენია, თქვი, რომელი თვალით არის ბრმა?

— მარცხენათი.

პატრონმა ხელი მოაშორა ცხენის მარცხენა თვალს, — თვალი სრულიად საღი იყო.

— არა, შეშეშალა, მარჯვენათი! — დაიბნა ქურდი.

მაშინ პატრონმა ცხენის მარჯვენა თვალს მოაშორა ხელი და უკვლამ დაინახა, რომ ცხენი არც ერთი თვალით არ იყო ბრმა. ქურდი გაიპარა.

ანდაზა. ქურდს რომ კაცმა ყური დაუგდოს, დღეში თხუთმეტჯერ გამოტყუდებაო.

რა ხერხს მიმართა გლეხმა ქურდის გასამტყუნებლად?

მეზობლები

ივანეს ცხენი მეზობლის სიძინდში გადავიდა. მეზობელი კაბრასდა, დაიჭირა ცხენი და ივანეს ზარალი ერთი სამად გადასდევინა.

გავიდა რამდენიმე დღე. მეზობლის ხბო ივანეს ბოსტანში შეიწარა და მწვანელი გააოხრა. ივანემ დაიჭირა ხბო, მიჰგვარა მეზობელს და უთხრა:

— აი, შენი ხბო, ჩემი ბოსტნიდან მოგიყვანე, ჩაიბარე! მეზობლებს ჩხუბი და ჯიბრი არ შეშვენითო!

შერცხვა მეზობელს და უთხრა:

— ჩინებული კაცი ვოფილხარ, ივანე! ინებე უკანვე შენი ფული და ვიცხოვროთ მეგობრულად, როგორც კარგ მეზობლებს შეშვენითო!

როგორ მოექცა მეზობელი ივანეს?

როდის შეეძლო ივანეს სამაგიერო გადაეხადა მეზობლისათვის?

როგორ მოექცა ივანე მეზობელს?

როგორ იმოქმედა მეზობელზე ივანეს საქციელმა?

მონახეთ და გადაიწერეთ მეზობლის პასუხი!

ვაძლი და შაქარა

ძაღლა ფოთლებში ელვარებს

ვაძლი სისწლივით წითელი;

ძას აქეთ-იქით აქანებს

სიო საამო და ნელი.

დიდი ხანია შესცქერის
 ძაღლა ვაშლს ცელები შაქარა,
 ოჰ, ნეტავ ერთი მოსწედესო,
 ამბობს თვის გულში ზატარა.
 თითქოს უსძინა ქარშიაო,
 ხე შეარსია გრიალით,
 უუნწში მოწვევითა ნაყოფი,
 ძირს მოდის ბსრიალ-ტრიალით.
 უმაწვილმა ხელი დასტაცა,
 ქარს ძაღლი უძღვნა გულითა
 და შინისაკენ მოკურცხლა
 აღვსილმა სინხარულითა.

ანღაზა. სიღოს რომ ზირი ჰქონდეს, თავისთავს თვითან
 შეჭამდაო.

რას ნატრობდა შაქარა?

რამ გაახარა ბავშვი?

შეადგინეთ მოთხრობა შემდეგი კითხვების მიხედვით:

რას ნატრობდა ბავშვი?

რატომ ვერ წყვეტდა ვაშლს შაქარა?

რატომ გადაუხადა ქარს მაღლობა შაქარამ?

კურდღელი და ბაჭები

ერთმა მელამ ბაჭები
მიიტყუა ჩუმად, ნელა
და ის იყო მოემსადა
ზაწიების შესაჭმელად,

რომ კურდღელი განხდა უცებ,
თავს დაეცა ქურდის კერას
და შვილები გამოსტაცა
უქნარას და გაიძვერას.

— ხომ უველანი ცოცხლები ხართ?—
შეეკითხა დედა შვილებს.

— ო, რამდენჯერ გარიგებდით,
ო, რამდენჯერ გაგაფრთხილეთ!

მტერს ნურას დროს ნუ ენდობით,
ცბიერია, უაღბო, ფლიდი,
საჭიროა მკაცრი ბრძოლა
და სიფხილვე დიდი, დიდი!

სიტყვების ახსნა. ც ბ ი ე რ ი — ეშმაკი, გაიძვერა. ფ ლ ი დ ი — მატყუარა. ს ი ფ ხ ი ზ ლ ე — სიფრთხილე.

როგორ გადაარჩინა დედამ ბაჭიები სიკვდილს?
რას ამბობს დედა მტერზე? წაიკითხეთ აღგილი ლექსიდან.
რა არის საჭირო მტერზე გამარჯვებისათვის?

კოჭლი კაცი

ქუჩაში მიდიოდა ჯოხსუ დაურღნობილი კოჭლი კაცი.
უკან მიჰყუებოდნენ ბიჭები, დასცინოდნენ და აჯავრებდნენ.
კოჭლი კაცი ჩუმიდ მიდიოდა და აბუსარ ბიჭებს ხმას არ
სცემდა; ეტეობოდა, ბიჭების დაცინვა გულს უკლავდა.
ბიჭებს წინ შემოხვდა მოხუცი კაცი, შეაჩერა ისინი და
უთხრა:

— მოიცადეთ, ახალგაზრდებო, გინდათ, გინაშობთ ამ
კოჭლი კაცის ამბავს. მე მას ვიცნობ. ჩემი შესობელია.

ბიჭებმა უური დაუგდეს მოხუცს.

— ეს კაცი ახალგაზრდობაში ძალიან ლამაზი და მამაცი
ვაჟკაცი იყო. ერთ დღეს ჩვენს შესობლად კანცა დიდი ხან-
ძარი. ცეცხლმოკიდებულ სახლში დედას ზაწია შვილი დარჩა.

საბრალთა დედა ვეიროდა, ვეელას ეძუდარებოდა, რომ ბავშვი გადაერჩინათ. აი, ამ კაცმა მიაუღდა კიბე სახლს და ცეცხლში შევარდა. ცოტა ხნის შემდეგ მესამე სართულიდან თოკობამული კალათით ჩამოუშვა ბავშვი. თვითონ კიბით ჩამოდიოდა, მაგრამ უკვე ცეცხლი ვეილებოდა კიბეს და კაცი ის მიძიმეს ველარ გაუძლო. ჩაინგრებ კიბე, ეს კაცი მადლიდან ძირს გადამოვარდა და ფეხი მოიტეხა. მას შემდეგ ის კოჭლია. აი, მისი ამბავი. ახლა გაგვიღეთ და დასცინეთ კიდევ!

ბიჭები თავჩაღუნული და ხმაგაკმენდილი იდგნენ. ზოგ მათგანს თვალებზე ცრემლიც კი მოადგა.

რა უამბო ბიჭებს მოხუცმა კოჭლი კაცის შესახებ?

რა გავლენა მოახდინა ნაამბობმა ბიჭებზე?

გადმოეცით ამ მოთხრობის მიხედვით: ბავშვი გადაარჩინა.

ქეთოს მერცხალი

გაფრინდა ქეთოს მერცხალი, აღარ ჭიკჭიკებს ბანსედა, ქეთო მოწყენით გაჭეურებს, ცრემლი უბრწყინავს თვალსედა. და ასე ამბობს: — ნეტავი, მეც რად არა მაქვს ფრთებიო, რომ მისებრ გადავიქროლო ცაღ აბჯენილი მთებიო.

სად გაფრინდა ქეთოს მერცხალი?

რად მოიწყინა ქეთომ? რა ინატრა მან?

ს ა ს ა უ ბ რ თ

ფრინველების გადაფრენა

ჭაერს შემოდგომის სიგრილემ დაჭკრა. ფრინველებს მო-
უსვენრობა დაეტოოთ.

ისინი სძირად თავს იერიან ხეებზე და ქივივივენ. მა-
ლე თბილი ქვეყნებისაკენ უნდა გაფრინდნენ. იქ მათ საკვები
უსვად ექნებათ. აქ კი მწერები გაქრა, ჭირნახული აიღეს.

ვევლასე ადრე მერცხლები მიფრინავენ. მათ ბუღბუღი
მიჭყვება.

რად მიფრინავენ ფრინველები თბილ ქვეყნებში?

სამი დათვი

(ზღაპარი)

ერთი გოგონა ტყეში წავიდა. მას გზა აერია და ჰატა-
რა სახლთან მივიდა. კარი ღია იყო. შეისედა, ხედავს, არა-
ვინ არის და შევიდა შიგ.

ამ ჰატარა სახლში სამი დათვი ცხოვრობდა.

ერთი დათვი მამა იყო — დიდი, ბანჯგულიანი.

მეორე, უფრო ჰატარა, დედა დათვი იყო...

მესამე კი დათუნია იყო.

დათვები ტყეში წასულიყვნენ სასეირნოდ.

ჰატარს სასაღამო იყო ორი ოთახი — სასაღამო და სა-
 წოლი.

გოგონა შევიდა სასაღამოში და დაინახა ფაფიანი სამი
 ჯამი. ზირველი ჯამი, ძალიან დიდი, მამა დათვისა იყო;
 მეორე ჯამი, უფრო ჰატარს, დედა დათვისა, მესამე ლურჯი
 ჯამი კი — დათუნისა.

უოკელ ჯამთან იღო კოვსი: დიდი, საშუალო და ჰატარს.

გოგონამ აიღო უველასე დიდი კოვსი და ფაფა უველასე
 დიდი ჯამიდან შეჭამა, შემდეგ აიღო საშუალო კოვსი და
 ფაფა საშუალო ჯამიდან შეჭამა; დათუნისა ფაფა უველასე ძა-
 ლიან მოეწონა.

გოგონას დაჯდომა მოუნდა. მაგიდასთან სამი სკამი
 იდგა: ერთი დიდი — მამა დათვისა, მეორე უფრო ჰატარს — დე-
 და დათვისა, სულ ჰატარს სკამი, ლურჯი ბალიშით, დათუ-
 ნისა იყო. გოგონა აცოცდა დიდ სკამზე და გადმოვარდა,
 მერე დაჯდა საშუალო სკამზე — კარგად ვერ მოეწეო. შემდეგ

დაჯდა ჰატარა სკამზე და ისე კარგად მოეწყო, გაეცინა. ლურჯი ჯამი აიღო, მუხლებზე დაიდო და შეუდგა ჭამას. მთელი ფაფა რომ კაათავა, დაიწყო ქანაობა. სკამი ჩატუდა და გოგონა იატაკზე დაეცა; წამოდგა, სკამი ააყენა და ახლა მეორე ოთახში შევიდა.

იქ სამი საწოლი იდგა: ერთი დიდი — მამისა, მეორე საშუალო — დედისა, მესამე კი — დათუნისა.

გოგონა დიდ ლოგინში ჩაწვა — ძალიან განიერი იყო. ჩაწვა საშუალოში — ძალიან ძალიანი იყო.

ჩაწვა ჰატარაში — საწოლი მისთვის მშვენიერი იყო და დაიძინა.

დათუები მოვიდნენ სახლში მძივრები და მოუნდათ სადილის ჭამა. დიდმა დათუმა აიღო თავისი ჯამი, შესედა და ხმამაღლა დაიღრიალა:

— ვინ ჭამა ჩემი ჯამიდან?

დედა დათუმა შესედა თავის ჯამს და დაიღრიალა უფრო დაბალი სმით:

— ვინ ჭამა ჩემი ჯამიდან?

დათუნამ კი თავის ცარიელ ჯამს რომ შესედა, წვრილი სმით დაიწრიზინა:

— ვინ შეჭამა ჩემი ფაფა?!

დიდმა დათუმა შესედა თავის სკამს და ხმამაღლა დაიღრიალა:

— ვინ იჯდა ჩემს სკამზე?!

დედა დათუმა შესედა თავის სკამს და ხმამაღლა დაიღრია-

— ვინ იჯდა ჩემს სკამზე?!

დათუნამ შესედა თავის გატეხილ სკამს და დაიწირინა:

— ვინ იჯდა ჩემს სკამზე, ვინ გატეხა იგი?

დათვები გავიდნენ მორეო ოთახში.

— ვინ იწვა ჩემს ლოგინზე?! — დაიღრიალა სძამაღლა დიდმა დათვმა.

— ვინ იწვა ჩემს ლოგინზე, ვინ დათელა ის?! — დაიღრიალა უფრო დაბალი ხმით დედა დათვმა.

დათუნამ კი გადახედა თავის საწოლს და დაიწირინა წურილი ხმით:

— ეს ვინ წევს ჩემს ლოგინში?!

კოკონამ განსილა თვალები, დანახა დათვები და ფანჯარას მივარდა. ფანჯარა ღია იყო. კოკონამ გადასტა და გაიქცა.

დათვები დაედევნენ, მაგრამ ვერ დაწვივნენ.

თქვენი სიტყვებით გადმოვეცით — რა გადახდა თავს დაკარგულ გოგონას!

მელია და გლეხი

(ზღაპარი)

გლეხის საქათმეს მელია შეეჩვია და ქათმის სინსილა გაუსწავიბა.

ერთხელ, დილაადრიან, გლეხი მივიდა საქათმის დასათვალიერებლად და კარებში მელიას შეეჩვია. გლეხმა მელიას კუდში სტაცა ხელი, დაიჭირა და მოსაკლავად კეტი მოუღერა.

— ნუ მომკლავ, გამიშვი, — ევედრებოდა მელია გლეხს, — და ერთ ისეთ სასაცილო ამბავს გეტყვი, რაღ, არაძც თუ შენ, შენს მამა-პაპსაც არ გაეგონოსო.

გლეხმა მელია გაუშვა და უთხრა:

— აბა, შენ იცი, რა ამბავსაც მტყუიო.

მელია განზე გადას.

— ბევრი სამხსნოვრო ამბავი ვიცი, მაგრამ ამაზე უკეთესს რას ვეტივი: მთელი წელიწადია, შენს საქათმეს ვანადკურებ, ერთხელ ხელში ძლივს ჩაგივარდი და ახლაც ცოცხალი გამიშვიო, — თქვა მელიამ და ტეისაკენ მოკურცხლა.

გამოცანა. ერთი რამა სულიერი მიწა-მიწა მძრომელია, კარგი ვაჟიკაცისათვის თავსა წამომდგომელია; სამჯერ გითხარ მის სახელი, აბა, მითხარ, რომელია?
როგორ მოატყუა მელიამ გლეხი?

მარადმწვანე ხეები

როცა შემოდგომა მიიწურა, ფრინველები თბილი ქვეყნებისაკენ გაემგზავრნენ.

ერთმა შოშიამ ფრთა მოიტყუნა და ამხანაგებს ვეღარ გაჰყვა. ფრთამოტყენილი შოშია მიფრინდა მუხანსთან და სთხოვა:

— ძლიერო მუხანავ! ფრთა მოვიტყე, ჩემს ამხანაგებს თბილ ქვეყანაში ვერ გავეყვი. ნება მომეცი, სამთარი შენს ტოტებში გადატარო!

— სიამოვნებით, — მიუგო მუხანამ, — მაგრამ სამთარში მე ვტიტვლდები და ჩემი ტოტები ბინად არ გამოგადგება.

დადონებულმა ჩიტუნამ ცაცხვისაკენ გასწია. ცაცხვმა ფოთლები ააშრიალა და გადმოსძანა:

— მეც ფოთლები მალე ჩამომცვივა და სიცვიისაკან ვერ დაგვიფარავ.

საბრალო შოშია ძალიან დაღონდა.

— მოდი ჩემთან, ჩიტუნია, — ალერსით ჩამოსძახა ნამქმა, — ჩემს ტოტებში გადატარე სამთარი.

— მეც გიშეუღი, — დადიმედა ღვიის ბუჩქმა. — ჩემს ნაყოფს სამთარიში სასრდოდ მოგაწვდი ჩიტებმა იციან, რა გემრიელია ჩემი ხილი.

მალე ცვივა ქარმა დაუბერა. მუხისა და ცაცხვის ფოთლები ქარს აქეთ-იქით გააქანდა, ნამქვი კი მთელ სამთარს მწვანედ მოჩანდა. ღვია შოშიას სასრდოს აწვდიდა.

რატომ ვერ გაპყვა შოშია ამხანაგებს?

რამ შეიფარა შოშია სამთარში?

რა აწვდიდა მას საზრდოს?

კიდევ რა წიწვიანი მცენარე იცით?

ბევრზე ბევრი

გოგის ძალიან უკვარს სილი, ტკბილეული. თუ რამეს მოჰკურა თვალი, აღარ არის მოსვენება:

— ბები, მოძე ვაძლი! ბევრი ვაძლი მინდა!

— ბები, მოძე თხილი! ბევრი, ბევრი თხილი! ბევრი კანფეტი...

ერთხელ ბებიაშე უთხრა გოგის:

— გოგი, არ მოძეოვნი, მაგისთანა თვალებსა რაი სარ. რა ამბავია, სულ ბევრს და ბევრს ვაძინა. აბა ვინათ: რა ვაძეს ბევრი!

— თავი ერთია!

— ცხვირი — ერთი!

— ზირი — ერთი!

— შუბლი — ერთი!

— თვალი — ორი!

— სელი — ორი!

— ფეხი — ორი!

გოგი ჩაფიქრებული უსმენდა.

— ბები, შენ დაგავიწუდა, რომ თმა ვაძეს ბევრზე ბევრი! — უთხრა გოგომ.

ბებოს გაეცინა და ბევრი თხილი მისცა.

ბავშვების სიხარული

ნატრობდით და აკისრულდათ
ცელქებს გულის საწაღელი,
კახედეთ, თოვლის ფიფქებს
დაუფარავს მთა და ველი!...

ასე უთხრა დედამ შვილებს:
ზავლეს, ზურაბს, ნინიასა,
წამოცვივდნენ ჟრიაბულით,
დაუძახეს ფინიასა.

— თოვლი, ბიჭო, ბიჭო, თოვლი!—
სიხარულით იძახიან,
არ დასდევენ მსუსხავ უინჯას,
იცინიან, მარდად სტიან.

რა ახარა დედამ ბავშვებს?
როგორ მოიქცნენ ბავშვები?

პირველი თოვლი

— აგისრულდა ნატვრა, თოვლი მოსულა! — მახარა მამა-ჩემმა დილაადრიანად და ბუხარში შეხვეულ ცეცხლს გაღვივება დაუწყა.

მაშინვე ზეზე წამოვიჭერი, საჩქაროდ ჩავიცვი და ეზოში გამოვვარდი. რა კარგი სანახავი იყო არემარე! ბაღებში ხეებს თოვლის ქულები დასდებოდა, ტყეს თეთრი თეჩა წამოესხა, მინდორს სპეტაკი ხალიჩა გადაჰფენოდა.

უცებ ზურგში თოვლის გუნდა დამახალეს. ამხანაგები წამომპაროდნენ უკნიდან. მეც წავეწვდი თოვლს. გაჩაღდა ბრძოლა.

ბრძოლა კიდევ დიდხანს გასტანდა, რომ ჩემს გვერდით ციგას არ ჩამოესრიალა. ციგაზე ჩემი ბიძაშვილი გამოჰქიმულიყო.

— ციგაობა, ციგაობა! — დავიყვირეთ ყველამ და უკან გამოვუდგეჩით.

მალე ჩვენც ციგებზე გამოვიქიმეთ.

სიტყვების ახსნა. ქულა — გაბენტილი ბამბის ფენა, დამზადებული დასართველად. აქ — თოვლის ფენა.
თექა — ნაბადი.

რა ახარა მამამ ბავშვებს?

როგორ ერთობოდნენ ბავშვები?

წაიკითხეთ ის ადგილი, სადაც აღწერილია ზამთრის ბუნება.

რასთან არის შედარებული ხეებზე დადებული თოვლი?

რასთან არის შედარებული მინდორზე დადებული თოვლი?

დაგვიზამთრდა, დაგვიზამთრდა!

შეხე პეპლებს, ფრთათფრთ პეპლებს, —
ხეებს ირგვლივ ევლებიან;
ეს თოვლია, თოვლი მოდის,
განა მართლა პეპლებია!

ეს ზამთარი მობრძანდება,
თეთრწვერა და თმაქალარა,
გუნდამ, ციგამ, თოვლის კაცმა —
ყველამ ერთად გაგვახარა!

დიტოს თოვლის ჰაჰა

ზამთარია. დიდი თოვლი მოვიდა. ეზო, ქუჩა, სახლები სულ გადათეთრდა. პატარა დიტოს ძალიან უხარია. მას უყვარს თოვლი. შუა ეზოში დგას, ხელში პატარა ნიჩაბი უჭირავს და თოვლს აგროვებს. უნდა, თოვლის პაპა გააკეთოს.

გააკეთა კიდევ: თვალების ადგილას პაწია ნახშირები ჩა-
უსვა, ნახშირის ნამცეცევებით წარბები და წვერ-ულვაში გაუ-
კეთა, თავზე ქუდი დაახურა და ხელში ჯოხი მისცა.

ლიტოს ძალიან მოსწონდა თავისი თოვლის პაპა.

რა გააკეთა ლიტომ?
აღწერეთ ლიტოს თოვლის პაპა.

ნაძვის ხე

კობტად მორთული ნაძვის ხე
ცეცხლის ბურთივით კრიალებს,
აქეთ მზის თვალი გამოკრთის,
იქით ვარსკვლავი ბრჭკვიალებს.

შემოხვევიან ცელქები
ყიყინით, ქრიამულითა
და გარს უვლიან ნაძვის ხეს
სიცილით, სიხარულითა.

ეზოს მშვენება

ერთხელ ვაჟს მამამ სულ პაწაწინა ნაძვი მოიტანა და ეზოში სახლის წინ დარგო.

ვაჟა და ეზოს ახალი ბინადარი ზრდაში ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ. ნაძვმა აჯობა: უფრო სწრაფად იზრდებოდა.

ერთ გვალვიან ზაფხულში ვაჟამ ნაძვის ხეს მოწყენა შეატყო, წიწვები თითქოს დასწვრილებოდა.

— ჩემო კარგო ნაძვო, ეს რა მოგსვლია? — უთხრა ვაჟამ.

სიციხით შეწუხებულ ხეს ჯერ მიწა შემოუბარა, შემდეგ კი წყალი დაუსხა. ნაძვი მალე გამოცოცხლდა.

ამის შემდეგ წყალს აღარასოდეს აკლებდა ბიჭი.

ერთ დღეს, ზამთარში, ვაჟამ დაუწყო გაკობტავება თავის ნაძვის ხეს, თუმცა სილამაზე მას ისედაც არ აკლდა. ტოტზე სათამაშო ციყვი დაუბრძანა. ხატულა ჩიტებიც დასხა. ირგვლივ ფერადი ქალღმერთის ჯაჭვები და ბრჭყვიალა სათამაშოები შემოავლო, მანათობლად პატარა ელნათურები დაჰკიდა.

ასე მორთულ-მოკაზმულს თეთრ ქურქში გამოწყობილი თოვლის პაპა დაუყენა მცველად.

ახალი წელი გათენდა. ლოყებაწითლებული ვაჟა და მისი ამხანაგები ტრიალებდნენ ცოცხალი ნაძვის ხის ირგვლივ და თან ერთმანეთს ახალ წელს ულოცავდნენ.

როგორ უვლიდა პატარა ნაძვის ხეს ვაჟა?

სახალწლოდ როგორ მორთო მან ცოცხალი ნაძვის ხე?

ჩვენს კოპწია ნაძვის ხეზე

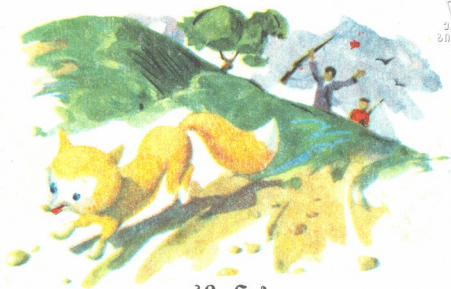

ჩვენს კოპწია ნაძვის ხეზე
ვერცხლი ელავს, ოქრო ბზინავს,
საახალწლოდ თოვლის პაპამ
ყელი ჩაგვიკოკლოზინა.

გვამღერა და გვათამაშა,
იცინა და ჩვენც გვაცინა,
როცა ზღაპარს გვიყვებოდა,
ყველას ტკბილად ჩაგვეძინა.

ახლა თოვლში ვკოტრიალობთ,
დაესრიალებთ ქარზე სწრაფად,
ულუაშებში ელიმება
გახარებულ თოვლის პაპას.

სიტყვის ახსნა. ჩ ა გ ვ ი კ ო კ ლ ო ზ ი ნ ა — ჩაგვიგემრიელა.

გადაარჩინეს

(ხალხური)

მელია გამალებული გარბოდა. უკან მონადირეები მის-
 დევდნენ. გულგახეთქილი მელია სოროში შეძვრა. როცა სუ-
 ლი მოითქვა, თვალებს შეეკითხა:

— თვალებო, ჩემო თვალებო! რას აკეთებდით, მე რომ
 მტერი მოსაკლავად მომდევდა?

— ჩვენ გაფაციცებით აქეთ-იქით ვიციქირებოდით.

— ფეხებო, ფეხებო! თქვენ რაღას აკეთებდით?

— ჩვენ რაც ძალი და ღონე გვქონდა, მოგარბენინებდით.

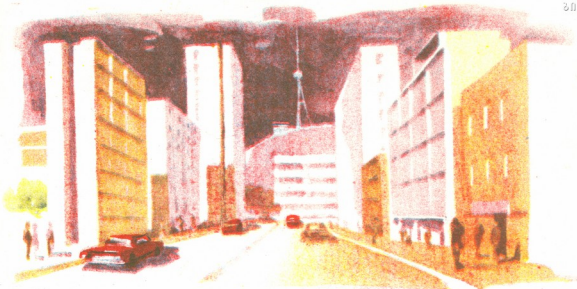
— ჩემო მახვილო ყურებო! თქვენ როგორღა დამეხმა-
 რეთ?

— ჩვენ სმენად ვიყავით გადაქცეულნი, რომ გაგვეგო,
 რომელი მხრიდან გვებარებოდა მტერი.

— შენ, ჩემო მშვენიერო კულო! შენ კი არაფრით დამე-
 ხმარე?

— როგორ არა! მე შენს ნაფეხურებს ვსობდით, რომ
 მტერს შენი კვალისათვის არ მოევნო.

— ასე, ასე, გენაცვალეთ! სანადიროდ ყოველთვის თქვენნი
 იმედით მივდივარ,— თქვა მელიამ და სოროში მოიკალათა.

ახალი უბანი

ზაზას მშობლებმა დიდმის მასივში, რვასართულიან სახლში მიიღეს ბინა. ადრე ზაზა ძველ თბილისში ცხოვრობდა. ნარიყალას ფერდობზე ძველი პატარა სახლები რომ შეფენილან, ერთ-ერთი მათგანი ზაზასი იყო.

ახალი ბინით გახარებულმა ზაზამ ხან საწოლ ოთახში შეიხედა, ხან სამზარეულოსა და სააბაზანოში შეირბინა. ბოლოს ძალიან დაიღალა და ტკბილად ჩაეძინა.

დილით მზემ პირდაპირ ზაზას ოთახში შეიჭყიტა.

— დედა! — იყვირა ახალგაღვიძებულმა ზაზამ.

— რაო, ზაზა?

— დედიკო, თბილისში როდის წავალთ?

— შვილო, თბილისში არა ვართ, სადღა უნდა წავიდეთ?

— ბებოსთან, თბილისში.

— ზაზა, ჩვენ ახლა თბილისის ახალ უბანში ვიცხოვრებთ.

შეხედე, აქ სულ ახალი მრავალსართულიანი სახლებია, ფართო ქუჩები, დიდი ეზოები.

- ბებო რატომ არ გადმოვიდა ჩვენთან?
- ბებომ თავისი ცხოვრება იქ გაატარა. იქაურობა ისე უყვარს, რომ ვერ შეეგლია.
- საბავშვო ბაღში ისევ იქ უნდა ვიარო?
- არა, გენაცვალე, ახალ უბანში სკოლაც ახალი ააშენეს და საბავშვო ბაღიც. აი, იქ უნდა იარო!—უთხრა დედამ და ხელი ორსართულიანი შენობისაკენ გაიშვირა.

სად მისცეს ბინა ზაზას მშობლებს?
რა უთხრა დედამ?

მეფე და მხატვარი

(იგავ-არაკი)

იყო ერთი ცალთვალა მეფე. ჰყავდა ერთი ხელოვანი მხატვარი. მეფე ეძებდა მიზეზს, რათა მხატვარი დაესაჯა. უბრძანა:— დამხატეო!

მხატვარმა თავის გულში თქვა:

— ახლა კი მოვიდა ჩემი აღსასრულის დღე: ბრმა რომ დაეხატო, მომკლავს—როგორ მაკადრეო; ორთვალა რომ დაეხატო, მომკლავს—როდის არის ჩემი მსგავსიო!

ბევრი ფიქრის შემდეგ ეს ხერხი მოიგონა: დახატა ირემი, მეფეს ხელში თოფი მისცა, ბრმა თვალთ დაუხუჭა და საღი თვალით ირემი მიზანში ამოადებინა. მხატვარმა ეს სურათი მეფეს მიართვა. მეფემ მიზეზი ვეღარ უპოვა და მხატვარი სიკვდილს გადარჩა.

ანდაზა. ხერხი სჯობია ღონესა, თუ კაცი მოიგონებსა.

როგორ გადაირჩინა თავი მხატვარმა?
დაწერეთ შინაარსი.

ლომი და თავვი

ტყეში მძინარე ლომს თავგმა ტანზე გადაურბინა. ლომმა გამოიღვიძა და დაიჭირა თავვი. თავგმა უთხრა: — გამიშვი და გაჭირვებაში დაგეხმარებიო. ლომმა გულიანად გაიცინა და გაუშვა თავვი.

გავიდა ხანი. მონადირეებმა ლომი დაიჭირეს და თოკით ხეზე მიაბეს; უნდოდათ, მერე მისულიყვნენ და ცოცხალი წაეყვანათ. მონადირეები რომ წავიდნენ, ლომმა საშინელი ღრიალი მორთო. თავგს შემოესმა ლომის ხმა, მიცუცუნდა, გადარღნა თოკი, გაათავისუფლა ლომი და უთხრა: — გახსოვს, რომ დამცინე? ახლა ხომ ხედავ, რომ პატარა თავგსაც შესძლებია დახმარება დიდი და ძლიერი ლომისაო.

რატომ გაეცინა ლომს თავგის სიტყვებზე?

რა გასაჭირში ჩაეარდა ერთხელ ლომი?

როგორ იხსნა ლომი თავგმა გაჭირვებისაგან?

რა უთხრა თავგმა ლომს?

მეოთხე კითხვაზე წერილობით გეცით პასუხი.

კურდღლის სიზმარი

(ხალხური)

კურდღელმა თქვა: — ჩირგვში ვზივარ, ვერვინ მოვა ჩემზედაო;
გავიხედე სერზედაო, ბატონი ზის ცხენზედაო;
წინ მეძებრები მოუდის, დაგეშილი ჩემზედაო;
დამისიგს, გამომიდგნენ, გავეჭეცი განზედაო;

აღმართშია მე ვაჯობე, იმათ თავდაღმართზედაო;
ერთმა წუწკმა მეძებარმა კბილი გამკრა გვერდზედაო;
გამწიეს და გამომწიეს, ჩამომკიდეს ცხენზედაო,
მზარეულებს მიმაბარეს, — კარგად შეწვით ცეცხლზედაო!

ცალი გვერდი ცეცხლზე იწვის, ცალი ერბოს აღზედაო.
 უყურეთ ამ მსუნაგებსა, რა ყოფა აქვთ ჩემზედაო?!
 ამარიგეს, ჩამარიგეს წვრილ-წვრილ ლამბაქებზედაო,
 ხორცი ხორცად შემიქამეს, ძვლებს იმტვრევდნენ ცერზედაო.

ხუთი გოჭის ამბავი

(ზღაპარი)

იყო ერთი ღორი, ჰყავდა ხუთი გოჭი: მშინა, მცივანა, თბილანა, გვიანა და მაგარა.

დილით ადრე დედა ღორი გამოვიდოდა თუ არა საღორიდან, ღრუტუნით სანეხვისაკენ გასწევდა. დინგით თხრიდა ნეხეს, ჰამდა მატლებს, ბალახს, ფოთლებს, ჰურის ნატეხებს, ერთი სიტყვით, ყველაფერს. მინდვრის თავგებსაც ცუდ დღეს აყენებდა. მიაგნებდა მათ სოროებს, თავისი დინგით მიანგრ-მოანგრევდა.

ხანდახან ტყეშიც გაისეირნებდა ხოლმე და თავის საყვარელ რკოს სიამოვნებით შეექცეოდა. არც დამბალ და ჰიან ხილს იწუნებდა.

ერთხელ ღორი მიწას ჩიჩქნიდა, თავის სორო იპოვა თავთავებით გაქედილი. ღორი სათითაოდ იღებდა გემრიელი ხორბლის თავთავს და მადიანად აკნატუნებდა. ამ დროს თავს წაადგა მშვიერი მგელი, ბრიალა თვალებით და კაწკაწა კბილებით.

—გამარჯობა, ღორო!—დაიყმუელა მგელმა. ღორი ამ ხმის გაგონებაზე შეერთა, ჯაგარი ყალყზე დაუდგა.

—რას აკეთებ, ღორო, რას ჩიჩქნი მიწას, რას ეძებ?—შეეკითხა მგელი.

—რას ვაკეთებ და აი, აქ თავის სორო ვიპოვე, სულ თავთავებით არის გატენილი, მსუნავ თავს ჩაუზიდავს ზამთრის საზრდოდ. ახლა მე მივაგენი და იმას გვახლებით. თუ მიირთმევთ, კარგ მსუქან თავთავს მოგართმევთ.

— რაო? — დაიდრიალა მგელმა. — გინდა ფხა ყელში გამეჩხიროს და დავიხრჩო? მე გაყურებინებ შენ სერს! ვინ მოგცა ნება, რომ საწყალ თავეს ერთი სორო თავთავი ძლივს მოუგროვებია, შენ კი დასდგომიხარ და ჭამ? ისინი შიმშილით უნდა დაიხოცონ, შენ კი შეილები დაასუქო და მუცელი გამოიძლო? ამისათვის უნდა შეეჭამო, შე ღორმუცელავ, შენა! — ღრიალებდა მგელი.

ღორი მიხვდა, რომ მისი საქმე ცუდად იყო, თუ რამეს არ მოახერხებდა. ამიტომ თავი მოისაწყლა და მგელს უპასუხა: — თქვენი ნებაა, რასაც მიზამთ, მაგრამ უნდა მოგახსენოთ, რომ მე ძალიან დიდი ხნისა გახლავარ, კბილები გამიქვავდა და ტყავი გამიმავრდა, სიმსუქნე, რაც მქონდა, სულ ჩემმა ხუთმა გოჭმა გამომწოვა. მე რა გემო უნდა ჩამატანოთ? წამობრძანდით ჩემთან. ხუთი გოჭი მყავს: ერთსა ჰქვიან მშინანა, მეორეს — მცივანა, მესამეს — თბილანა, მეოთხეს — გვიანა, მეხუთეს — მაგარა. ხუთივე ისეთი მსუქანია, რომ სულ ქონი გასდით. მობრძანდით, რომელიც მოგეწონოთ ის წაიყვანეთ!

მგელი ძალიან დაათქრა ხუთი გოჭის ხსენებამ, სად გოჭების ხორცი და სად — ბებერი ღორისა!

— მაშ, კარგი, — შეჰყმუვლა მგელმა. — ახლა შენ წინ წადი და მეც მოვალ. იცოდე, თუ მომატყუე, ცუდად იქნება შენი საქმე!

ღორი დაბრუნდა შეილებთან, უამბო მათ, რაც გადახდა და დაარიგა, როგორ უნდა მოქცეულიყვნენ, მგელი რომ მოვიდოდა.

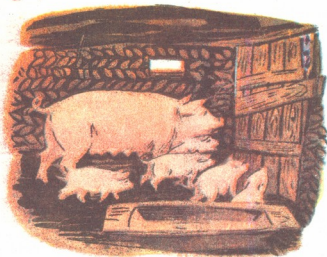
მაგრად დაკეტა ღორმა კარი. კარგად რომ ჩამობნელდა, მოვიდა მგელი და საღორის კარზე დააკაკუნა.

— ვინა ხარ? — იკითხა ღორმა, ვითომ აქ არათყერიო. — რაღა ღროს სტუმრობაა.

— მე ვარ, ღორო, კარი გააღე! — შეჰყმუვლა მგელმა.

— კარს არ გაგიღებ, დაიკარგე მანდედან! — გასძახა ღორმა. რაკი ღორმა ასეთი პასუხი მისცა, ახლა მშინანას დაუძახა:

— მშინანა, კარი გამიღე!

— ჯერ მშია, ძუსუსა
 ვწოვ. შენთვის არა მცალია!
 — გასძახა მშიანამ.
 — მცივანა, კარი გამიღე!
 — შესძახა მგელმა ახლა მცი-
 ვანას.
 — მცივა, — უპასუხა მცი-
 ვანამ, — კარის გასაღებად
 არა მცალია.
 — თბილანა, კარი გამი-
 ღე!

— შეჰყმუელა მგელმა თბილანას.

— შენ საქმე გამოგლევია, ძლივს თბილად ჩავწექი და შენი გულისათვის ახლა გვერდებს გავიცივებ! — გასძახა თბი-
 ლანამ.

— გვიანა, კარი გამიღე! — შესძახა მგელმა ახლა გვიანას.

— გვიან გელირსება კარის გაღება, დაიკარგე მანდედან! —
 გამოსტყვიტინა გვიანამ.

რაკი კარი არავინ გაუღო, მგელი საშინლად გაბრაზდა,
 მაგრამ მაინც კიდევ სცადა:

— მაგარა, კარი გამიღე!

— მაგრადა დაკეტილი, არ გაიღება, — გამოსძახა მაგა-
 რამ, — სჯობია, საიდანაც მოსულხარ, იქვე მიბრძანდე! ვინ
 იქნება სულელი, რომ შენ კარი გაგიღოს! გასწი, დაიკარგე
 მანდედან!

საშინლად გაბრაზდა მგელი.

— დაიცათ, თუ სულ არ გადაგყლაპოთ! კარი გამიღეთ
 ჩქარა! — ყმუოდა მგელი, მაგრამ კარს არავინ უღებდა.

მაშინ მგელმა სცადა, თვითონ გაეღო კარი, მაგრამ ძა-
 ლიან მაგრად იყო დაკეტილი.

მეტი ღონე არ იყო, ისევ
ცარიელი მუცლით უნდა წა-
სულიყო თავისი ბუნაგისაკენ.

რა პასუხი გასცა მგელს ღორმა? შში-
ანამ? მკივანამ? თბილანამ? გვიანამ? მაგა-
რამ?

ჩიტო და ბავშვები

ბავშვები

გაბმულხარ, ჩიტო, მახეში? გაჩერდი, ნულარ ფრთხილობ! ჩვენი ხარ, ვერსად წაგვიხვალ, დავვიმორჩილდი, რას წვალობ?

ჩიტო

ნეტავი რისთვის გინდივართ, ბავშვებო, გენაცვალებით? გამიშვით, ჩემთვის გავფრინდე, რას გამომრჩებით წვალებით?

ბავშვები

ვერ შეგვლევით, მალხაზო, აგაცდენთ ყოველ გასაქირს, სულ შაქრით ჩავიტკბარუნებთ მაგ პაწაწინა ყელს და პირს!

ჩიტი

რად მინდა თქვენი შაქარი? არ მიყვარს, ჩემთვის მწარეა,
მინდორში ვიქერ ბუზ-პებლებს, სხვაც ბევრი საკენკარია.

ბავშვები

ტრიალს მინდორში, საწყალო, გაგყინავს ცივი ზამთარი,
და აქ კი ოქროს გალია შენთვის ახლავე მზად არი!

ჩიტი

ნუ შიშობთ! გადავფრინდები საზამთროდ თბილსა მხარესა,
ტყვეობაში კი სამოთხეც არ მინდა გულმწუხარესა!

ბავშვები

ოჰ, რომ იცოდე, ჩიტუნავ, რარიგად შეგიყვარებდით!
არ მოგაწყენდით, გეთაყვა, ნიავს არ მოგაკარებდით!

ჩიტი

ეგ, მეგობრებო, მეც მჯერა, მეფერვით, უეჭველია,
მაგრამ ეგ თქვენი აღერსი, რა ექნა, რომ მავნებელია!
გალია ჩემთვის ციხეა, ეს, ბავშვონო, ნუ გავიწყდებათ!
ტყვედ ყოფნა მაწყენს, ფეხს გავფშეკ და თქვენვე გული
დაგწყდებათ.

გაუშვეს, უთხრეს: — ჩიტუნა, აწ მოგემართოს ხელიო,
გაფრინდი, გადაიარე ჭიკჭიკით მთა და ველიო!

გაინაწილეთ როლები და გაითამაშეთ.

სპილოს შურისძიება

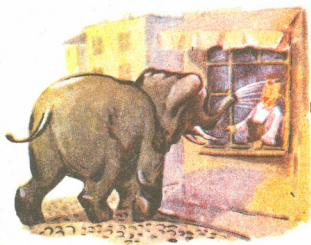
იყო ერთი თერძი. ის მუდამ იმ ფანჯარასთან კერავდა, რომელიც ქუჩაში გადიოდა. ამ ქუჩაზე ხშირად დადიოდა ერთი სპილო. თერძი სპილოს ხან ვაშლით, ხან ბოლოკით, ხან კარტოფილით უმასპინძლდებოდა. ჭკვიანი ცხოველი თავაზიანად გაუწვდიდა ხოლმე ხორთუმს და საჩუქარს ჩამოართმევდა.

ერთხელ თერძი დილიდანვე უგუნებოდ იყო. ბრაზმორეული იჯდა ფანჯარასთან და კერავდა. გამოიარა სპილომ და ფანჯარასთან შეჩერდა.

გაჯავრებულმა თერძმა ხორთუმში ნემსი უჩხვლიტა.

— დაიკარგე აქედან, შენს ხასიათზე არა ვარ!— მიაძახა მან სპილოს. სპილო წავიდა.

ორი საათის შემდეგ თერძმა დაინახა, რომ სპილო უკანვე მოდიოდა. ტალახიანი წყალი ხორთუმში დაეგუბებინა, მივიდა თერძთან და მოულოდნელად ცხვირ-პირში შეასხა. თერძს თავიდან ფეხებამდე წურწურით ჩამოსდიოდა ქუჩკვიანი წყალი, სპილო კი დინჯად და არხვინად განაგრძობდა გზას.

როგორ უმასპინძლდებოდა თერძი სპილოს?

რა ქნა ერთხელ თერძმა?

როგორ იძია შური სპილომ?

რა წავიკითხავთ სპილოს შესახებ?

ს ა მ გ ო რ ი

ეზოში, კაკლის ძირში, ბავშვები შეგროვილიყვნენ. ყვე-
 ლა დათოს შესცქეროდა. გიორგი პაპა იქ იყო.

— დაიწყე, დაიწყე! — გაიძახოდნენ ბავშვები.

— გასულ კვირას მამამ სამგორის სანახავად წამიყვანა, —
 დაიწყო დათომ. — ჩვენთან ერთად მანქანაში მამის მეგობარი
 ინჟინერი ძია შალვაც იყო. ძია შალვა სამგორში მუშაობს.

— აქ დიდი წყალსაცავია, რომელსაც „თბილისის ზღვა“
 ეწოდება, — გვიხსნიდა ძია შალვა, — ამ ზღვაში არხით ჩადის
 ივრის წყალი. შიგ ნავეები დადის. ორ წელიწადს იდინა იორ-
 მა არხში; „ზღვა“ გაივსო, „ზღვის“ გარშემოკი ბალები გაშენდა.

— ამას რას მოვფსწარი! — წამოიძახა გიორგი პაპამ.

— ეს „ზღვა“ ნაპირზე ხომ არ გადმოვა? — იკითხა მერაბმა.

— არა, ამ „ზღვიდან“ არხებია გაყვანილი. ამ არხებით ირ-
 წყვება ვეებერთელა ველები. უკვე მშენიერ ბაღნარად გადა-
 იქცა სამგორი, — დაამთავრა თბრობა დათომ. ბავშვები აღტა-
 ცებით უსმენდნენ.

რა უამბო ამხანაგებს დათომ?

„თბილისის ზღვიდან“ რა არის გაყვანილი?

წერილი ბებიას

ბები, ჩემო ტკბილო ბები,
აგრემც გენაცვლები,
ვინძლო მალე გამოგზავნო
თეთრი ჩურჩხელები!

არც სხვა ხილი დაივიწყო:
კომში, ვაშლი, მსხლები,
ჩამიჩი და ლედვის ჩირი,
თხილი და კაკლები!

გარეული ტახი და მელა

(იგავ-არაკი)

დგას ხის ძირში ტახი და კბილებს იღვსავს. თავს მელა
წაადგა, ჰკითხა:-- რას იბასრავ მაგ კბილებს? მტერი ხომ არ-
საიდან ჩანს?

— სჯობს, მუდამ მზად იყო,
თორემ, მტერი რომ კარს მო-
გადგება, გვიანლა იქნება!
— მიუგო ტახმა.

რას შერებოდა ტახი?
რისთვის იღვსავდა კბილებს?

მელია

აღგა; ამხედრდა მელია,
ულვაშს გადისო ხელია,
კულზე ექვანი შეიბა,
ხმლით დაიმშვენა წელია,
თოფი გაიღო მხარზედა,
ჩამოივარცხნა წვერია,
შეკაზმა თავისი რაში,
თავისი ლურჯა ცხენია;
ვაი, ქათმებს და თავგებსა,
ღლე დაადგებათ ცხელია!
დასტოვა მელამ სრა-სახლი —
ხევის პირს ერთი ხვრელია;
ნეტავ სად მიდის მელია,
თუ ჰკვა არ გამოლევია?!
იქ მეწისქვილეს ჰგებოდა
რკინის ხაფანგი ძველია,
იმ მეწისქვილის ხაფანგსა
ეს გმირი დაუჭერია.

ხიტყვების ახსნა. გადისო — გადაისვა.
ს რ ა-ს ა ხ ლ ი — სასახლე.
ჰ გ ე ბ ო დ ა — დაგებული ჰქონდა.

მაცდური მელია და მგელი

(იგაე-არაკი)

მელიამ დაინახა ხაფანგი, რომელშიც ყველი იყო. მოინდომა ყველის გამოღება, მაგრამ თავის შეყოფის შეეშინდა. მიიხედ-მოიხედა და მგელი დაინახა.

— ნათლია ჩემო, — დაუძახა მელიამ მგელს, — აქ მოდი,

შენთვის ყველი მაქვს შენახული!
მსუნაგმა მგელმა მიირბინა მე-
ლიასთან.

— სად არის?— ჰკითხა მგელმა:
მელიამ ხაფანგთან მიიყვანა.
მგელმა რომ ყველს შეხედა,
სულმა წასძლია, ხაფანგი ვერ
შეამჩნია და ეცა.

თქვენს მტერს, იმას რომ დღე დაადგა: ტკაც,—გაისმა და
მგელი ხაფანგში გაეხა. მელიამ გამოათრია ყველი და გემრიე-
ლად მიირთვა.

— ვაი, ვაი, ვაი! მიშველე, მელიავ!— დაიღრიალა მგელმა.
— ვაის მაშინ ნახავ, როცა პატრონი მოვა!—ნიშნის მოგე-
ბით უთხრა მელიამ და გაშორდა.

რამ შეაცდინა მგელი?
დაწერეთ ამ კითხვის პასუხი.

ძალა ერთობაშია

(იგავ-არაკი)

იყო ერთი კაცი; ჰყავდა ათი ვაჟი. როდესაც სიკვდილის
მოახლოება იგრძნო, მოუხმო შვილებს, მოატანიდა ისრები და
მაგრად შეაკვრევინა კონად. მერე უთხრა: ეს კონა გადატეხეთო!

შვილებმა ვერ გადატეხეს.

შემდეგ დააშლევინა ისრების კონა და სთხოვა, ისრები
სათითაოდ დაემტვრიათ. ვაჟებმა ადვილად გადატეხეს ისრები.

მაშინ მამამ უთხრა: წვლან ისრების კონა ვერ გადატეხეთ,
სათითაოდ კი ადვილად დაამტვრიეთ. ასე დაგემართებათ ცხოვ-

რებაშიც. თუ მეგობრულად იცხოვრებთ, მტერი ვერაფერს დაგაკლებთ, ცალ-ცალკე კი ადვილად გძლევთო!

რატომ ვერ გადატეხეს ვაეებმა ისრების კონა?
 რა დარიგება მისცა მამამ შვილებს?

სიმღერა საბჭოთა არმიაზე

(ნაწყვეტი)

შრომისათვის, სწავლისათვის
 სამშობლოში გვიდგას დარი,
 ჩვენ გუშაგად არმია გეყავს—
 გმირი ხალხის გმირი ჯარი.
 ყველას მკერდი შეუღეწა,
 ვინც კი სამტროდ ფეხი დაძრა,
 არ დაინდობს, თუ კვლავ ვინმე
 გააჩაღებს ომის ხანძარს.

ვისგან იცავს ჩვენს სამშობლოს საბჭოთა არმია?

ჩემი ძმა

გელა ჩემი უფროსი ძმაა. იგი არქიტექტორია. მე კი წელს პირველად წავედი სკოლაში.

გელა ძალიან ბევრს მუშაობს. დედამ თქვა: ზოგჯერ მთელ ღამეს არ იძინებსო.

გელა თავის ოთახში არავის უშვებს, მხოლოდ მე არ მიწყრება, როცა კარს შევადებ ხოლმე:

— შემოდი, ხათუნა, შემოდი!

მეც შევდივარ. გელა ქალაღზე პატარა სახლებს ხაზავს.

— ასეთი პატარა სახლი უნდა ააშენოთ?— ვეკითხები მე.

— ქალაღზე პატარა სახლებს ვხაზავთ, აშენებით კი ასჯერ და ორასჯერ დიდებს ვაშენებთ.— მიხსნის გელა.

იცით, რა ლამაზად აფერადებს სახლებს? ძალიან მომწონს. შავი ნახაზებისა კი არაფერი გამეგება.

— აი, ეს სქელი შავი ხაზები აგურის კედლებია, ეს კი ოთახებია. ხედავ, სხვადასხვა ზომისაა: ეს საწოლი ოთახია, ეს სასტუმრო, ეს სამზარეულო, ეს კი საკუქნაო.— მიხსნის გელა.

— კარები და ფანჯრები სადღაა?— მოვიკალათე ნახაზთან.

— ფანჯრები და კარები აი ამ პატარ-პატარა ხაზების ადგილზე იქნება.

— მალე ააშენებ ამ სახლს?

— მალე ავაშენებ...

— მერე წამიყვანე რა ამ სახლის სანახავად!

— უთუოდ წაგიყვან, ჩემო ხათუნა! ახლა კი დამეხსენი, წადი, გაკვეთილები ისწავლე!— მოხოვა გელამ.

რას აკეთებს ხათუნას უფროსი ძმა?

რა სთხოვა ხათუნამ ძმას?

რას შეპირდა ხათუნას თავისი ძმა?

სათბურში

ერთხელ ძია გიორგიმ მაყვალა და გურამი ავტობუსით ქალაქგარეთ წაიყვანა. ავტობუსმა გაიარა ქალაქის ქუჩები და თოვლით გადათეთრებულ მინდორზე გაჩერდა.

ავტობუსიდან ჩამოსულმა ბავშვებმა ჩვეულებრივი ბოსტნის მაგიერ მინის შენობები დაინახეს. ძია გიორგიმ ბავშვები შენობაში შეიყვანა.

— უჰ, რა თბილა! ნამდვილი ზაფხულია, — წამოიძახეს ბავშვებმა.

— სწორედ ამიტომ ჰქვია ამ შენობას სათბური, — აუხსნა ძია გიორგიმ.

ბავშვებმა დაინახეს ლამაზად აქოჩრილი ბოსტნეული.

ისინი გულმოდგინედ ათვალიერებდნენ მცენარეებს.

— ზოგი ახლა ისხამს, ზოგი ყვავის, ზოგიც მწიფს, სწორედ ისე, როგორც ნამდვილ ბოსტანში. — ამბობდნენ ბავშვები.

— ესეც ბოსტანია, შვილო, მხოლოდ ზამთრის ბოსტანი.

— სათბურს რით ათბობთ, ლუმელი რომ არა დგას? — იკითხა გურამმა.

— ხედავ ამ რკინის მილებს? მაგაში ცხელი წყალი მოძრაობს, რომელიც დიდი ქვაბიდან მოდის.

მაყვალა და გურამი იქ შევიდნენ, სადაც კიტრი ეთესა. კიტრსაც ისე, როგორც პამიდორს, მრავალი ყვავილი და ნაყოფი ესხა.

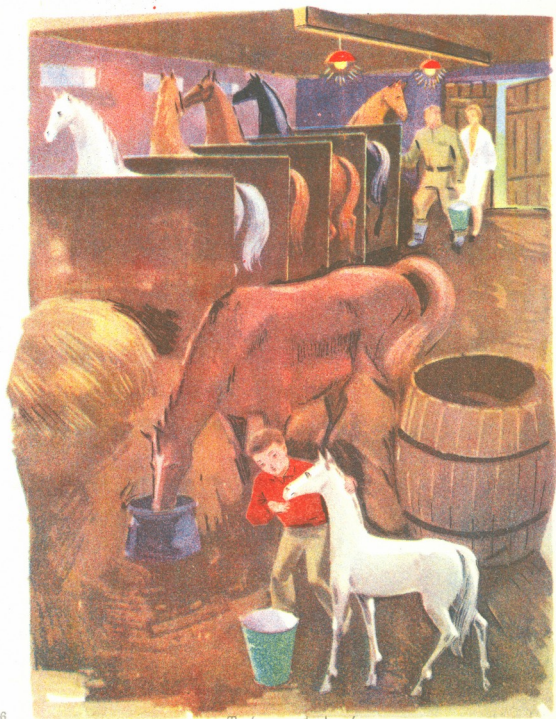
— სათბური უნდა მოვრწყო, — უთხრა ძიამ ბავშვებს და ონკანი გადაატრიალა.

სალამო ხანს კმაყოფილი ბავშვები შინ დაბრუნდნენ, თან პატარა კალათით ბოსტნეული მოიტანეს.

რა არის სათბური?

რამ გააკვირვა გურამი და მაყვალა სათბურში?

ს ს ს უ ბ რ თ

25 თებერვალი

ჩემო ტკბილო საქართველოვ,
მოგილოცავ ძვირფას დღესა,
მონობიდან თავდახსნილო,
ალარ ისმის შენი კვნესა!
მოგილოცავ გამარჯვებას,
იღხენდღე და ნეტარებდღე,
თავისუფალ გმირის სახელს,
საუკუნოდ ატარებდღე!

სიტყვების ახსნა. საუკუნოდ — სამუდამოდ.
ნეტარებდღე — ბედნიერად ცხოვრობდღე.

დედობრივი სიუკარული

ნადირობიდან მოვდიოდი ბაღდაბად. ჩემს წინ ძალღი
გარბოდა. უცებ მან სირბილს უკლო და ფეხაკრეფით იწყო
მიპარვა, ეტყობოდა, ფრინველის ან ნადირის სუნი აეღო.
გავიხედე წინ და ჩიტის ბარტყი დავინახე, ბუდიდან ჩამოვარ-
დნილიყო და უძრავად იჯდა. ფრთები აქეთ-იქით საცოდავად
გაფეთფეთებდა.

ჩემი ძალღი მძიმედ უახლოვდებოდა მას. უცებ იმავე ხი-
დან ხნიერი ბელუტა გადმოქანდა და ძალღის ცხვირწინ და-
ერქო. აბურძგნულმა და გაკაბასებულმა ერთი ორჯერ ისკუპა
პირდაღრენილი ძალღისაკენ და თავის ბარტყს აფთარა. დედა
ჩიტს პატარა ტანი უთრთოდა შიშისაგან, ხმა გაუხრინწიანდა,
ძაგძაგებდა, გული ეღვოდა, მაგრამ თავგანწირვით იცავდა
შვილს.

ჩემი ძალღი შედგა, უკან დაიწია. ჩანს, იმანაც იგრძნო

ეს დიდი დედობრივი სიყვარულის ძალა. მე დავუძახე ძალს
და წამოვედით.

რატომ ჰქვია ამ მოთხრობას „დედობრივი სიყვარული“?

ზამთარი მიდის

ძალიან გაჯიუტდა ზამთარი. აღარ აპირებდა წასვლას, მაგრამ მზემ თავისი გაიტანა, თბილი სხივები უხვად გამოუგზავნა დედამიწას, თოვლი სულ დაწურა და აახმაურა მთის დედეგები. მზემ გაათბო მინდორ-ველიც. გაფუებული დედამიწიდან ამოდირდა ბალახი, ყვავილი, ჯეჯილი...

გაუთბა წელი საქონელსაც, მინდორზე გაიშალა და პირს იტკბარუნებდა ნორჩი ბალახით.

— მუუ! — ეძებდა ძროხა თავის პატარა ხზოს.

ცხვარ-ბატკნის ბლავილმა ხომ მთლად გამოაცოცხლა არემარე.

მინდორში მწყემსების სიმღერა გაისმა.

ყველას უხაროდა გაზაფხულის მოსვლა.

რა უყო მზის სითბომ თოვლს?

რა მოუვიდა დედეგებს?

ამ მოთხრობის მიხედვით დაწერეთ — „გაზაფხული მოვიდა“.

ეურადღება

თვალმერცხალა ჩვენმა ჯუნამ
ეს თვე ზღვაზე გაატარა,
მგრძობიარე გოგონაა,
ყველა აქებს — დიდ-პატარა.

ის ისეთი კუდრაჭაა.
ისე ნაზი, ისე კარგი...
აი, დედას ზღვის კენჭები
შეუგროვა მთელი პარკი.

— ეს ლალია! ეს ზურმუხტი!
ეს ალმასი, ფირუზქარი!
მიპასუხე, დედიკონა,
მოგწონს ჩემი საჩუქარი?

დედამ შუბლი დაუკოცნა.
იგრძნო, გულში თუ რაც ხდება:
— მე ამ ქვებზე უფრო მომწონს.
შვილო, შენი ყურადღება?

რატომ ჰქვია ამ ლექსს „ეურადღება“?

თოვლი და ენძელა

ლიამ და მანანამ რვა მარტს დედიკოს პაწაწინა კალათით
ენძელები მიართვეს.

— გმადლობთ, ჩემო კუდრაჭებო, — გაუღიმა დედამ და ჰკითხა, თოვლისა და ენძელას ზღაპარი თუ იცითო?

ბავშვებმა არ იცოდნენ და დედამ უამბო:

— წინათ თოვლი უფერო იყო. ამიტომ ბალახთან მივიდა და სთხოვა:

— მწვანე ბალახო, შენი ფერი მომეციო!
ბალახმა ტუჩი აუბზუა და უკმეხად
მიუგო: გზას ბარაქა დააყარო!
მერე იასთან მივიდა:

— საყვარელო, ცისფერთვალა ია,
ბალახმა უარით გამომისტუმრა და იქნებ,
შენ მაინც მომცე შენი ფერიო!

იამ ჩაიღიმა და უარით გაისტუმრა.

არც ყაყაჩომ დაუთმო. თოვლს თავისი ფერი.

ბოლოს თეთრ ენძელას ეწვია და შესჩივლა:

— არც ბალახმა, არც იამ და არც ყაყაჩომ თავისი ფერი არ
მომცეს. მე ხომ ფერი არა მაქვს, უფერული ვარ, იქნებ შენ
მაინც შემისრულო სურვილიო.

პაწაწინა ენძელამ თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია და თა-
ვაზიანად მიუგო:

— ინებე ჩემი ფერიო!

ჰოდა, ახლა თოვლი თეთრია. იგი სხვა ყვავილებს ემტერე-
ბა და მხოლოდ ენძელასთან მეგობრობს.

ამიტომ არის ენძელა გაზაფხულის პირველი ყვავილი. იგი
თოვლშივე ახელს ხოლმე თვალს.

ჩუმად, ფისო!

ჩუმად, ფისო, ნულარ ხტუნავ,
შენი თავი არ მაქვს, ხედავ?
მოისვენე შენც, დათუნავ,
დაღლილია, სძინავს დედას!

დავახუროთ შალი ფრთხილად,
არ შესცივდეს, იყოს თბილად.
გაიღვიძებს, კვლავ მოგვხედავს
საყვარელი ჩვენი დედა.

დედა და შვილი

უფრო მეტად ვის უყვარხარ,
ვინ გფენს, შვილო, გულის სიამეს?
ვინ ატარებს შენს ზრუნვაში
მოუსვენრად დღეს და ღამეს?
— დედა ჩემი საყვარელი.

გამუდმებით როცა ცელქობ,
მოუსვენრობ და არ სწავლობ,
ტრემლებს ვინ ღვრის, ვინ სწუხს შენთვის?
ვინ ფიქრობს და ვინა წვალობს?
— ისევ დედა საყვარელი.

ცრუპენტელა

იყო ერთი ცრუპენტელა კაცი. ერთხელ უცხო ქვეყანაში წავიდა. უკან რომ დაბრუნდა, ტრაბახით ყველას ყურები გამოუჭედა:

— იქ ისეთი საოცარი რამეები ვნახე, რომ თქვენ აქ სიზმარშია ცვერ ეღირსებითო.

— განა ასეთი რა ნახეო? — ჰკითხეს მეზობლებმა.

— აი, მაგალითად, ინდოეთში ვირები ხის ტოტებზე არხენინად გადიოდნენ და გამოდიოდნენო.

ამ დროს იქვე, ხის ძირში, ვირი ბალახსა ძოვდა. მეზობელმა უთხრა:

— შეილოსან, თუ ეგ ცოცხალი ტყუილი არ არის, აი ეს ვირი და ეს ხე, აბა აქაც გავიდესო!

სად წავიდა ერთხელ ცრუპენტელა?

რას ეუბნებოდა ხალხს?

რა უთხრა მას მეზობელმა?

ს ს ს ა უ ბ რ მ

გაზაფხული

მარტი გავიდა, გათბა ღღე,
დარები დგება მზიანი,
მიწა გაფუვდა, ბუჩქებში
გამოჩენილან იანი.

მოფრინდა გვრიტი, შოშია,
ოფოფი სავარცხლიანი,
მწვანედ ბიბინებს მინდორი,
მოლი და ველი ცვრიანი.

ქუკუკუებს დილა-სალამოს
ახლად მოსული მწყერია,
თავს ძლივს იმაღლავს ჯეჯილში
ქია-ღუების მტერია.

დილაადრიან მერცხალმაც
გამოაღვიდა სოფელი,
„გაზაფხულდაო!“ — დაგვძახის
პირველი მახრობელი.

ბერიკაცი და ნამეენი

ერთი ღრმად მოხუცებული კაცი ბაღში მსხალს ამყნობდა.
მივიდა ერთი ყმაწვილი და ჰკითხა:

— პაპა, რას აკეთებ?

— მსხალს ვამყნობ, ჩემო კარგო, — მიუგო მოხუცმა, — შეი-
 ძლება ამის ნაყოფს მე ველარ მოვესწრო, მაგრამ სხვები მოეს-
 წრებიან, გაიხარებენ და მადლობით მომიგონებენ. ფუტკარიც
 კი არ შრომობს მარტო თავისთვის და ადამიანმა როგორ არ
 უნდა იზრუნოს სხვებისათვის.

რა ჰკითხა ბავშვმა მოხუცს?
 წერილობით გაეცით პასუხი კითხვაზე.

ჯეჯილი

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო,
 დაპურდი, გახდი ყანაო,
 იხაროს იმის მარჯვენამ,
 ვინც გთესა, მოგიყვანაო!

ზეცამ გიგზავნოს ცვარ-ნამი,
მზემ შუქი გფინოს თანაო,
ქარმა გაღვღვოს ზღვასავით,
მწყრებმა მოგძახონ ნანაო!

ამაღლდი, თავი დაისხი,
ჯეჯილო, ნორჩო ყანაო,
იმისი საზრდო შეიქენ,
ვინც გთესა, მოგიყვანაო!

ვირის ჭკუა

მარილით დატვირთული ვირი მდინარეში გადიოდა, წაიფორხილა და წყალში ჩაწვა. მარილი დადნა, საბალნე შემსუბუქდა და ვირი ადვილად ადგა.—ეს კარგია, ჩემმა მზემ,— იფიქრა ვირმა,— წყალმა კიდევ გამაგრებდა და საბალნეც შემიმსუბუქდა. ამას კარგად დავიმახსოვრებო.

რამდენიმე დღის შემდეგ ამ ვირს ღრუბელი აჰკიდეს და იმავე გზაზე წაიყვანეს. შუა წყალში რომ შევიდა, ვირი განზრახ წაიქცა. ვგონა, ტვირთი ახლაც შემიმსუბუქდებო. ის კი არა, ღრუბელი წყლით გაიჟღინთა და ტვირთი საშინლად დამძიმდა. უგუნური ვირი ველარ წამოდგა და დაიხრჩო.

რა უგუნურობა გამოიჩინა ვირმა?

ია და ბავშვი

ნუ შემახებ პაწაწა ხელს,
 ნუ, ნუ-მეთქი, ჩემო კარგო,
 ის არა სჯობს, გაეიზარდო
 და ბაღნარი მოგიქარგო?!
 ჯერ შენსავით პატარა ვარ,
 გამახარებს შენი ცქერა!
 ახლოს დაჯექ, გამაგონე
 მხიარული შენი მღერა!

რას სთხოვს ბავშვს ია?

ვიტვიტა და ბათურა

(ზღაპარი)

ერთ ეზოში ცხოვრობდნენ იხვის ჭუჭული ვიტვიტა და ლეკვი ბათურა.

ერთხელ ვიტვიტას წუწკი ფისო შესაქმელად გამოუდგა.

— მიშველე, ბათურა! — ყვიროდა ვიტვიტა და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, გარბოდა.

— ჰამ, ჰამ! აი, შე საძაგელო! — შეუყვება ბათურამ ფისოს. ფისო გაიქცა და თავის გადასარჩენად ხეზე ახტა.

— გმადლობ, ბათურა, ახლა კი წავიდეთ და ვიბანაოთ, — უთხრა ვიტვიტამ ბათურას. ორივე მდინარისაკენ სიმღერით გაეშურა.

„საბანაოდ მივდივართ,
გავგრილდებით მალე,
ცურვაც ვიციტო, სიმღერაც,
დივლი დალაღალე!“

მდინარესთან რომ მივიდნენ,
ვიტვიტა მაშინვე წყალში გადაეშვა.

— ვახ, ვახ, რა კარგია, ჩამოდი! —
დაუძახა ბათურას.

ბათურა დიდ ქვაზე შედგა.

— ერთი, ორი, სამი, ჰოპ! — წამოი-
ძახა და ისიც წყალში გადახტა.

ამ დროს ვიტვიტამ თევზი შეამჩნია,
დასაჭერად გამოუდგა და ჩაყვინთა. ბა-
თურამ მოიხედა და მეგობარი რომ
ვერ დაინახა, შეეშინდა, ხომ არ დაიხრ-
ჩოღ და დაუძახა:

— ვიტვიტა!..

მაგრამ ვიტვიტა არსად ჩანდა. და-
ლონებულმა ბათურამ ტირილი დაიწყო.
უცბად მდინარიდან თავი ამოყო ვიტ-
ვიტამ, რომელსაც მოფართხალე თევზი
ეჭირა პირში. ვიტვიტა ნაპირზე გამოვი-
და, თევზი ნისკარტით შუაზე გაყო
და ბათურას უთხრა:

— მიირთვი, ძმობილო, ბანაობის
შემდეგ საუზმე მეტად გემრიელია!

— გმადლობ, მეგობარო! — მიუგო
ვახარებულმა ბათურამ.

მეგობრებმა მადიანად ისაუბრეს. სა-
უზმის შემდეგ ვიტვიტა და ბათურა ში-
ნისაკენ წავიდნენ. თან ასე მიიმღერო-
დნენ:

„ვახ, ვახ, ჰამ, ჰამ! მოვდივართ,
შინ ვიქნებით მალე,
კარგი მეგობრები ვართ,
დივლი დალაღალე!“

წაიკითხეთ ის ადგილები, საიდანაც ჩანს მეგობრების მზრუნველობა ერთმანეთზე.

მე ყველაფერს მირჩევნია

აპრილს უყვარს ია ლურჯი,
მაისს — წვიმა წანწყარა,
კლდეს — მდინარის შეძახილი,
ჯეჯილს — წყარო ანკარა,

ქალას — სტვენა ბულბულისა,
ტყის შრიალში ჩართული...
მე ყველაფერს მირჩევნია
ჩემი ტკბილი ქართული!

ს ა ს ა უ ბ რ ა

აღწერეთ ეს სურათი.

ია პატარა გოგონა იყო, სულ ოთხი წლისა.

ერთხელ მამამ სასეირნოდ წაიყვანა. მინდორში გავიდნენ. მზიანი დღე იყო, ხბორები ჩრდილში იწვნენ და იზმორებოდნენ, კვიცები დახტოდნენ. იამ ბუჩქის ძირში ერთი ძალიან ლამაზი ყვავილი დაინახა, ისიც პატარა იყო და იასავით მორცხვი.

მამამ უთხრა: — აი, ეგ ყვავილი შენი სეხნიაა, მაგასაც ია ჰქვია.

გოგონას ძალიან გაუკვირდა. მივიდა, მოეფერა ყვავილს და ჰკითხა:

— დედა გყავს?

ყვავილმა არაფერი უპასუხა. მამამ კი უთხრა თავის გოგონას:

— ხედავ, შენსავით მორცხვია, ხმა არ გაგცა. დედა კი ჰყავს, აი ეს მიწაა მაგისი დედა. დედა რომ არა, ქვეყანაზე არავინ იქნებოდა.

სიტყვის ახსნა. სეხნია — მოსახელუ

სად წაიყვანა მამამ ია? რა ნახა იქ იამ?

რა არის ყვავილების დედა?

მელია და მწყერჩიტა

(ზღაპარი)

მშიერმა მელიამ ლეშს მიაგნო და ღონივრად მიაძღა; გაუჭირდა მონელება, შეეხვეწა მწყერჩიტას:

— მეზობელო, ოღონდ კი ეს საჭმელი მომანელებინე და, თავი არ მომიკვდება, შენს ბარტყებს პირს არ ვახლებო!

— კარგიო, — უთხრა მწყერჩიტამ, — მე ავფრინდები და შენ უკან ფეხდაფეხ მომყეო!

აფრინდა და გაიდევნა უკან მელია. ხან მინდორზე არბენინა, ხან წყალში ატოპინა. იმდენი ახეტიალა, მანამ ფერდებს დააწყვეტინებდა.

— ძმობილო, მოინელე თუ არაო? — ჰკითხა მწყერჩიტამ.

— მონელებით მოვიწედე, მაგრამ ახლა სიცილი მომინდა ძალიანაო. ერთი გულიანად მაცინე და შენს შვილიშვილებსაც არას დაეუშავებო!

— კარგი, ეგეც ადვილი სამსახურია. გამომყე უკან და სიცილითაც გაგაძღებო, — უთხრა მწყერჩიტამ.

მწყერჩიტამ მიიყვანა მელია კალოზე და ძნაში დამალა, თვითონ მიფრინდა და ხარს რქაზე დააჯდა. გლესმა სახრე მოუქნია მწყერჩიტას, მაგრამ ის სწრაფად აფრინდა, სახრე ხარს მოხვდა რქაში და მოსტეხა.

მელია იცინის, იცინის, კვდება სიცილით.

მერე მწყერჩიტა მაწუნის ქოთანზე დაჯდა. ჭვა ესროლეს.

მწყერჩიტამ აიცილინა და მოხვდა ქოთანს. ქოთანი გატყდა და მაწონი კალოზე დაიღვარა.

მელთა იცინის, იცინის, კვდება სიცილით.

მესამედ მწყერჩიტა ბავშვს დააჯდა თავზე. ბავშვმა სახრე მოუქნია, მაგრამ თავში მოირტყა და მორთო ღრიალი.

მელთა იცინის, იცინის, კვდება სიცილით.

მიფრინდა მწყერჩიტა მელიასთან და ჰკითხა:

— კაი სეირი გაჩვენე თუ არაო?

ამ დროს მელიას კიდეც მოშვივებოდა, წაატანა პირი, უნდოდა მწყერჩიტა დაეჭირა და შეეჭამა. მწყერჩიტა აფრინდა, მელიას ზემოთ ძნაზე დაჯდა და უთხრა:

— ერთი სეირი კიდეც უნდა გაჩვენოო.

მიეპარა გლეხი მწყერჩიტას და მოუქნია დიდი სახრე. აიცილინა მწყერჩიტამ სახრე, მოხვდა მელიას შიგ თავში და შუაზე გაუტყნა.

აფრინდა მწყერჩიტა, გასწია თავისი ბინისაკენ და მელიას მიაძახა:

— სადაც შენი დაიკვებო, იქ ჩემიცა თქვიო!

სიტყვების ახსნა. მანამ ფერ დებს და აწვევებინებდა — მანამ მთლად დაქანცავდა.

რა სთხოვა მელიამ მწყერჩიტას?

რა პირობა მისცა მან მწყერჩიტას?

როგორ შეასრულა მწყერჩიტამ მელიას თხოვნა?

როგორ შეასრულა მელიამ პირობა?

ქურდი და მამალი

ქურდი სტუმრად იყო. მასპინძელი ოჯახიშვილურად დაუხვდა. ქურდმა თავისი მაინც არ დაიშალა, მასპინძელს მამალი მოჰპარა, კალთაში გამოიხვია და გაიპარა.

პატრონი უკან დაედევნა,
დაწვია და მამალი ჰკითხა.
ქურდი ეფიცებოდა: არა
ვიცი-რაო; კალთიდან კი
მამალს ბოლო უჩანდა.

პატრონმა უთხრა: ფიცი
მწამს, ბოლო მაკვირვებსო!

ანდაზები. ქურდს ქუდი ეწვისო.
ქურდი უწინ დაიფიცებსო.

რატომ უთხრა პატრონმა ქურდს — „ფიცი მწამს, ბოლო მაკვირვებსო“?

ვის უმღერის ჩიტი ჩიორა?

რიჟრაჟი იყო. გივის ფანჯარას
ესტუმრა ერთი ჩიტი პატარა,
კეკლუცად ყელი შემოიღერა
და საამურად იწყო სიმღერა.
— ეს ვის უმღერის ჩიტი ჩიორა,
ასე გულთბილად ვის ეფერება?
— ვინც კარგად სწავლობს
და კარგი სწავლით
მოაქვს სამშობლოს ბედნიერება!

როგორ გესმით გამოთქმა — „კარგი სწავლით მოაქვს სამშობლოს ბედნიერება“?

ჭიანჭველა და ფუტკარი

ჭიანჭველას წამოეკიდა ოთხი თავისოდენა ტვირთი, მიათრევდა და ჩიოდა:

— ჩემოდენა ჯაფაში სულდგმული არ არის, მაგრამ ქება კი არავისაგან მესმის. აი უღონო და ბზუილა ფუტკარი მართო ყვავილებზე დაფრიალებს, მაგრამ ყველა იმის ქებაშია-მეტი უსამართლობა კიდევ იქნებაო?!

ფუტკარმა ეს გაიგონა და უპასუხა:

— ძმაო, შენ მართო შენი თავისთვის ზრუნავ, ჩემი შრომა კი ადამიანისათვისაც სასარგებლოა. ამიტომაც მაქვს მე ქვეყანა და შენ კი არავინ არაფრად გავდებსო.

ანდაზა. ბევრი ბუზი ბზუისო, ფუტკართან ყველა ტყუისო.

გამოცანა. ერთმა პატარა ბზუილამ ხალხი აავსო შარბათით, დაზამთრებამდე მუშაობს, არ იცის კვირა, შაბათი.

რა თქვა ჭიანჭველამ თავის შრომაზე? ფუტკარის შრომაზე?

რა უთხრა ფუტკარმა ჭიანჭველას?

ჭიანჭველაა მართალი თუ ფუტკარი?

გაეცით პასუხი კითხვებზე და დაწერეთ.

მოხერხებული ყვავი

ყვავს წყალი მოსწყურდა და მინდორში დაყიალებდა წყლის საშოვნელად, უნდოდა, ყელი გაესველებინა.

უცებ წყლიან სურას წააწყდა, მაგრამ სურაში წყალი ნაკლებად იდგა. როგორ უნდა დაეღია?

დაფიქრდა ყვავი და ბოლოს ეს ხერხი მოიგონა: კენჭები მოაგროვა და ნისკარტით სურაში თითო-თითოდ ჩაყარა.

წყალმა ზევით ამოიწია. ყვავმა დაიგრძელა კისერი, ჩაყო ნისკარტი სურის ყელში და წყალს დაეწაფა.

რა ხერხს მიმართა ყვავმა?

მერცხლის სიმღერა

დავჩეკე წვრილი ბარტყები,
დამეზრდებიან მალეო,
იფრენენ, იჭიკჭიკებენ
ლაღად დღესა თუ ზვალეო.

კატავ, შე ამოსაგდებო,
ცოტა ხანს დამაცალეო!
რა გინდა, რას მეპარები,
დედა ვაზ, შემეზრალეო!

სად იკეთებს მერცხალი ბუდე?
რით კვებავს იგი ბარტყებს?
რას სთხოვს დედა მერცხალი კატას?

ყურცქვიტა და ნაბია

დღეა კურდღელმა ერთ თავის ბაჭიას ყურცქვიტა დაარქვა, იმის პატარა დას კი — ნაბია. ეს სახელები ორივესათვის ზედგამოჭრილი იყო. ყურცქვიტას ძილშიაც კი აცქვეტილი ჰქონდა ყურები, ნაბია განაბული დაცუნცულებდა.

პეტრეს ამათგან მოსვენება არა ჰქონდა. მსუნაგები მისი ბოსტნეულით პირს იტკბარუნებდნენ.

მეტადრე ყურცქვიტამ გაუჭირა პეტრეს საქმე. ას ნაბიჯზე ესმოდა მას ფეხის ხმა. უღვაშების ცმაცუნით ატყობინებდა დას და უცბად სადღაც ქრებოდნენ.

პეტრემ და მისმა დედაბერმა გადაწყვიტეს—ეთვალთვალოთ ქურდებისათვის. პეტრე თოფით შეიარაღდა, დედაბერი ყავარნით და სიმინდებში ჩაიმაღნენ.

მშვენიერი დილა იყო. ნამი მარგალიტყვით მოსხმოდა ბოსტანს. ყურცქვიტა და ნაბია ბუჩქებიდან გამოცუნცულდნენ, შეკრეს კამარა და პეტრეს ბოსტანს ესტუმრნენ.

— აბა, ჰე! — წაიჩურჩულა დედაბერმა.
იგრიალა თოფმა. პეტრემ მხოლოდ თვალი მოჰკრა გაქ-
ცეულ ქურდებს.
ეს ამბავი ერთ წამში მოედო კურდღელთა უბანს.
კურდღლები სხვა ბოსტანში გადასახლდნენ.

რატომ დაარქვა დედამ ბაჭიებს ყურცქვიტა და ნაბია?
ვის აწუხებდნენ ბაჭიები?
როგორ მოაშორა პეტრემ ბაჭიები ბოსტანს?

ცრუ და მართალი

(ზღაპარი)

იყო და არა იყო რა. იყო ორი ამხანაგი: ცრუ და მართა-
ლი. პირველს თავის დღეში არ ეთქვა მართალი, მეორეს კი—
ტყუილი.

ერთხელ მოიხმო ცრუმ მართალი და უთხრა:

— რას ვაკეთებთ აქ რომ ვართ, რა ხერხს შევეყრებით?
მოვიმზადოთ საგზალი და წავიდეთ ბედის საძებნელად.

— კარგიო, — მიუგო მართალმა.

გამოაცხვეს პურები, მჭადები და გაუდგნენ გზას. იარეს, ია-
რეს და მოშივდა მართალს, შეეხვეწა ცრუს:

— პატარა თუ არ მაჭამე, სიარული აღარ შემიძლიაო.

ცრუმ უარი უთხრა:

— რა ღროს ჭამაა. ფეხი გადმოდგი ჩქარაო!

პატარა ხანს გაჰყვა მართალი, მაგრამ უარესად დასუსტდა
და კიდევ შეევედრა ამხანაგს:

— ცოტა მაინც მაჭამეო.

ცრუმ უთხრა:

— თუ მარჯვენა თვალს ამოიგლეჯ, გაქმევეო.

რალა უნდა ექნა მართალს, ამოითხარა თვალი და ლუკმისათვის გაუშვირა ხელი.

ცრუმ აქაც იცრუა:

— ჯერ იარე და მერე მოგცემო.

ცოტაზე ვაპყვა მართალი, მაგრამ შიმშილმა შეაწუხა და ისევ სთხოვა პატარა მჭადი. ცრუმ უთხრა:

— სანამ მეორე თვალსაც არ ამოითხრი, არაფერს გაქმევეო.

მართალს მეტი გზა აღარ ჰქონდა, ამოიძრო მარცხენა თვალიც და მჭადისათვის ცრუს გაუშვირა ხელი.

ცრუმ მჭადის ნაცვლად მართალს ქვა ჩაუდო ხელში და სადღაც გაეპარა. დარჩა თვალგებდათხრილი მართალი უდაბურ

ტყეში. ძლიერ შეწუხდა საწყალი, გადადგა ორი ნაბიჯი და ხეს დაეჯახა. ბრმამ იფიქრა, ძირს რომ დავრჩე, ნადირი შემქამსო და დიდი გაჭირვებით ხეზე აცოცდა. მოუსვა აქეთ-იქით ხელები და რალაც რბილი მოჰყვა ხელში. თურმე ხეს მწიფე მსხალი ესხა. დაიწყო ბრმამ ჭამა. ძალზე გაძღა და ღმერთს მადლობა შესწირა.

გავიდა ცოტა ხანი და ბრმასხის ძირიდან რალაც ხმა შემოესმა. თურმე სამი ეშმაკი მოსულა და ერთიმეორეს რალაცას ელაპარაკებოან. პირველმა ჰკითხა მეორეს:

— შენ რა იციო?

— აქ ერთი წყალია, ზევით ბრმა ზის, ის რომ იმ წყლით თვალს ამოირეცხდეს, მაშინვე აეხილებოა.

ბრმამ ეს კარგად დაიმახსოვრა.

მეორემ თქვა:

— ერთ სახელმწიფოში ფულის დიდი ქესატობაა. იმ სახელმწიფოში ერთი დიდი ჭადარია, მის ძირში აუარებელი ფულია, ვინც ჭადარს მოთხრის, ფულიც მისია.

მესამემ თქვა:

— ამა და ამ მეფეს ერთი ქალი ჰყავს და უკვდება, ვერა-

ვინ უშველა და არც მორჩება, თუ ის ბაყაყი არ მოკლეს, რომელიც ქალის ტახტის ქვეშაა.

ეშმაკები წავიდნენ. ბრმა ჩამოცოცდა ძირს, როგორც იქნა, მოძებნა წყალი, ამოიბანა თვალები და მორჩა. წავიდა ჭადრის საძებნელად, მიაგნო, წარუდგა იქაურ მეფეს და მოახსენა:

— რას მომცემ, იმდენი ფული აღმოვაჩინო, რომ შენს სახელმწიფოში ყველას ეყოს!?

მეფემ უპასუხა:

— რამდენიც გენებოს, მიირთვი.

წაიყვანა მართალმა კაცები, მოთხარა ჭადარი, ამოიღო ფული, ერთი ჯორკიდებული თავისთვის შესანახად მეფეს მიაბარა. დანარჩენი კი მეფეს აჩუქა.

ეშველა სახელმწიფოს.

შემდეგ მართალი წავიდა მეორე ხელმწიფესთან და როცა მიაგნო, მოახსენა:

— მეფევ, რას მიბოძებ სააქიმოს, ქალი რომ მოგიჩინო? მეფე დაჰპირდა, რასაც ისურვებდა.

გამორეკა მართალმა ქალის ოთახიდან ყველა, მოკლა ბაყაყი და ქალიც მორჩა.

გახარებულმა მეფემ უხვად დაასაჩუქრა მკურნალი, გამოატანა ჯორკიდებული და გამოუშვა.

მართალმა გამოუარა პირველ მეფეს. მიბარებული ფული გამოართვა და წამოვიდა სამშობლოში. წინ შეხვდა ცრუ ამხანაგი და ჰკითხა:

— რამ გაგამდიდრა?

მართალმა ყველაფერი სიმართლით უამბო. ცრუმ იფიქრა, ჩემი საქმე გაკეთდაო; წავიდა და დაჯდა იმ ხეზე, რომლის ძირას ეშმაკები ლაპარაკობდნენ იმ ღამეს. დაუგდო ყური და შემოესმა ეშმაკების ლაპარაკი. ცრუს უხარია და უგდებს ყურს. ერთმა ეშმაკმა თქვა:

— ამ ხეზე ცრუ კაცი ზის, ჩამოვიდებ და ერთს მაგრა მივბეგვავო!

მეორემ თქვა:

— მე მოვკლავ!

მესამემ თქვა:

— ეს აღესილი დანა რად მინდა, შივალ და სულ ლუკმა-
ლუკმად ვაქცევ.

მართლაც ასე მოექცნენ ცრუს. ერთმა დაბეგვა, მეორემ
მოკლა და მესამემ ლუკმა-ლუკმად აქცია.

ანდაზები. ნუ იქმ ავსა და ავისაც ნუ გეშინიაო.

სიმართლის ნერგი იხარებს. დარგო თუნდ სიპსა ქვაზედა.

სიტყვების ახსნა. ეშმაკი — ცრუმორწმუნეთა წარმოდგენით — ბოროტი,
აფი სული.

ქესატობაა — ნაკლებობა, სიმცირეა.

როგორ მოექცა ცრუ მართალს?

ულალატა თუ არა მართლმა სიმართლეს? რა ბედი ეწია მას?

რა ბედი ეწია ცრუს?

ჩვენი ბაღი

ნელ-ნელა ცოცხლდება ჩვენი ბაღი. მე კი მეგონა, ზამთრის
სუსხს თავს ვეღარ დააღწევს-მეთქი.

არც საკვირველი იყო! ხეხილს თოვლის თეთრი ნაბადი წა-
მოესხა. ვაზები წელში მოხრილიყო სიცივისაგან.

მაგრამ ჯერ შუა მარტი არ იყო, როდესაც ჩვენს ბაღს გა-
მოცოცხლება დაეტყო.

ეს პირველად შინდმა გამაგებინა. პირველად მან აიწია მალ-
ლა ტოტები, შეიბერტყა თოვლი და პაწაწინა საამური კო-
კორი ამოფეთქა.

ალბათ, ნუშსაც გული მიეცა. არ გასულა ორი-სამი კვირა, რომ ნაზი ტუჩებით მისმა კოკორმაც ალერსით გაუღიმა გაზაფხულს.

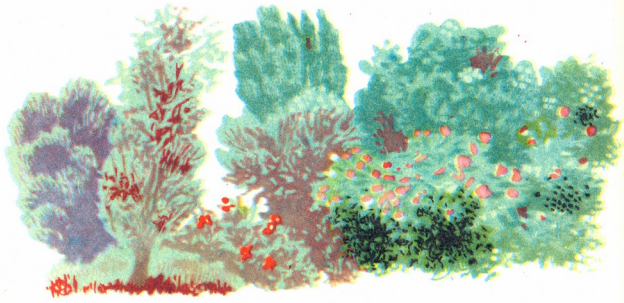
ვაზი ხომ სულ ერთიანად აქვითინდა სიხარულისაგან, წელში გაიმართა, კვირტი გამოუშვა და ჭიგოს გადაეხვია.

ნარჩიტა, რომელიც აქამდე მობუზული საცოდავად გამოიყურებოდა, აღარ ასვენებდა ნისკარტით ნუშის კოკორს.

შაშვამაც ხმა აიმაღლა, სამაჟურად უსტვენდა. ძირს ყინვის ბორკილებისაგან განთავისუფლებული რუ მორბოდა, მოჩუხჩუხებდა, მღეროდა და მზის სხივებს გულში იხუტებდა.

ცოცხლდება, ცოცხლდება ჩვენი ბაღი!

როგორ გესმით გამოთქმები: „ნუშსაც გული მიეცა“, „ვაზი აქვითინდა“ რას ნიშნავს გამოთქმა: „ცოცხლდება, ცოცხლდება ჩვენი ბაღი“? დააკვირდით ხეხილის კოკრებს: რომელი კოკორია უფრო მსხვილი: საფოთლე თუ საყვავილე? რომელი კოკორი უფრო ადრე იშლება საფოთლე თუ საყვავილე? რომელი ხეხილი ყვავის ყველაზე ადრე? შეადგინეთ ხეხილის აყვავების კალენდარი.

ს ლ უ ბ ა ლ ი

ლენინის მშობლებს კარგა მოზრდილი ბალი ჰქონდათ. ბაღში ხეხილი იყო გაშენებული: ვაშლი, ალუბალი, სხვადასხვანაირი კენკრა.

ლენინის დედა თადარიგიანი ქალი იყო და შვილებიც მიაჩვია წესრიგს, წარამარა ხეზე ასვლის ნებას არ აძლევდა ბავშვებს.

აი, ეს ხენდრო და ეს ჟოლო თქვენი იყოს. — დაარიგა ერთხელ დედამ ბავშვები. აი, ამ ხის ვაშლები ჭამეთ, ამ ხისა კი სამურაბედ უნდა დაეკრიფოთ. ამ ალუბლის ხეებსაც თქვენ გითმობთ, გარდა ამ სამი ძირისა. ეს სამი ხე მამათქვენის სახელზე იყოს. მის დღეობაზე სტუმრები მოვლენ. გაუხარდება მამას, სტუმრები რომ თავიანთი ხელით დაკრეფენ ალუბალს.

ლენინის მამას ილია ერქვა. ოჯახი ყოველწლიურად იხდიდა ილიაობას. ეს ხდებოდა ორ აგვისტოს. მოვიდოდნენ სტუმრები. დასხდებოდნენ ფანჩატურში, მიუხედავად იმისა, სუფრიდან რომ ადგებოდნენ, თავიანთი ხელით კრეფდნენ ალუბალს.

სამი ალუბლის ხე დახუნძლული იყო ნაყოფით. სტუმრებს უკვირდათ, რომ ბავშვებს ხელი არ ეხლოთ ალუბლისათვის. — ბავშვებმა იციან, რომ ეს ალუბალი მამის დღეობისათვის ხელუხლებელი უნდა იყოს. — ეუბნებოდა დედა სტუმრებს. — წესიერებას ადამიანი ბავშვობიდანვე უნდა მიეჩვიოს.

სიტყვების ახსნა. ფანჩატური — ფოთლიანი ფიჩხით დახურული საჩრდილობელი, უკედლებო.

დახუნძლული იყო ნაყოფით — საესე იყო ნაყოფით, ბევრი ნაყოფი ესხა.

ლენინი და ბავშვები

ლენინს უყვარდა ბავშვები,
თავს ევლებოდა პატარებს,
ამბობდა, მათთან თამაში
გულს მიხალისებს, მახარებს.

გასაფხული

აღარც ქარი, აღარც სუსხი,
აღარც თოვლის ნარჩენია,
ტყემლის ყვავილს ფიფქი სცვია,
ატმებს ცეცხლი გასჩენია.

ცის ლაჟვარდში — ტოროლები,
აივანზე მერცხლებია,
გამოსულან პატარები,
მათი ცქერით ვერ ძღებიან.

ღია და ფუტკარი

პატარა ღიას სკოლა შუა სოფელშია, გზის ნაპირზე. ერთ დღეს სკოლის ეზოში პიონერებმა პაწაწინა სახლები დადგეს. ღია თავის ძმას შეეკითხა:

— კოტე, ეს რა სათამაშო სახლები დადგით ჩვენი სკოლის ეზოში?

— როგორ თუ სათამაშო? თითო სახლში ათასმა უნდა იცხოვროს!

— ათასმა?! — გაიცინა ღიამ.

— ჰო!

— იმ სახლში ათასი სული კი არა, მე ერთიც ვერ დავეტევი.

— როცა ნახავ, მაშინ მიხედები.

ღიას დიდხანს არ დასჭირდა ლოდინი. პატარა სახლებში პიონერებმა ფუტკარი ჩაასახლეს. თავლს რომ ფუტკარი ამზადებდა, ეს კი იცოდა ღიამ, მაგრამ თავლს უფრო კარგად იცნობდა, ვიდრე — ფუტკარს. გოგონა ძმას შეეკითხა:

— ნეტავ, რას ჰამენ, ჩვენ რომ ასეთ კარგ თაფლს გვიმზადებენ?

— ყვავილებს წუწნიან.

ღია გაიქცა და ფუტკრებს უამრავი ყვავილი მოუტანა, მაგრამ მათ ზედაც არ დახედეს.

— რა ყოფილან ეს ფუტკრები, ყვავილები მიუტანენ, ისინი მაინც შორს გაფრინდნენ.

— ნუ ჯავრობ, — დაამშვიდა ძმამ, — ფუტკრებს თვითონ უყვართ შრომა, თვითონვე პოულობენ ყვავილებს და გემრიელ თაფლსაც ამზადებენ.

რა დადგეს სკოლის ეზოში პიონერებმა?

რა ეგონა ლიას?

რით საზრდოობენ ფუტკრები?

რა მოუტანა ლიამ ფუტკრებს?

რა უთხრა პატარა ლიას ძმამ ფუტკრების შრომაზე?

მაია და ჭიამაია

მაიას წითელი კაბა ეცვა, წინწკლებიანი. გოგონამ მოლზე ციციქნა მწერი დაინახა, ისიც წითელი და დაწინწკლული.

— დედი, დედი, ნახე, ჩემისთანა კაბა აცვია! — ასძახა მაიამ დედას.

— ეგ, შვილო, ჭიამაიაა! — მიუგო დედამ.

— შენც მაია, მეც მაია, მოდი ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა გოგონამ ჭიამაიას და დაიწყეს თამაში. მაია ბალახის ქოხებს აგებდა, ჭიამაიაც ღეროდან ღეროზე დაცოცავდა.

ამასობაში დადამდა. გოგონა მია
შინ წაიყვანეს, წინწკლებიანი კაბა
გახადეს და დააძინეს. ჭიამაის კი კაბა
არ გაუხდია, კაბიანად ჩაეძინა მრავალ-
ძარღვას ფოთოლზე.

როგორი კაბა ეცვა მათ? ჭიამაის?
რა უთხრა გოგონამ ჭიამაის?
რას შვრებოდა ჭიამაია?
როგორ დააძინეს მია?
ჭიამაიმ როგორ დაიძინა?

ც რ უ

ბიჭი ცხვრებს აძოვებდა, მახლობლად გლეხები ყანას მკიდ-
ნენ. ბიჭმა იფიქრა, მოდი, ამ გლეხებს შევანოჩქოლებო. უცებ
ყვირილი მორთო: ვაიმე, ვაიმე, მიშველეთ, მგელიო!

გლეხები მოცვიდნენ. ნახეს — ტყუილი იყო.

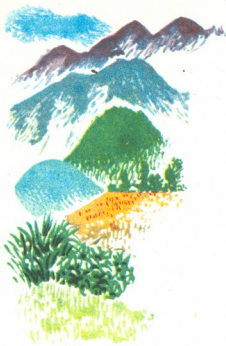
ასე მოატყუა ბიჭმა გლეხები მეორედ და მესამედ. მეოთხედ
მგელი მართლა მოუვარდა ბიჭს. ბიჭმა გააბა ყვირილი: არიქა,
მიშველეთ, მგელიო!

გლეხებს ეგონათ — კიდევ გვატყუებსო
და ყურიც აღარ ათხოვეს. მგელი უშიშ-
რად დაერია ცხვრის ფარას და დიდი ზა-
რალი მიაყენა.

ანდაზა. ტყულის მტკმელს მართალსაც აღარ
დაუჯერებენო.

რას შვრებოდა ბიჭი?
რას შვრებოდნენ გლეხები ყანაში?
რამდენჯერ მოატყუა ბიჭმა გლეხები?
რა მოხდა მეოთხედ?

ჩემი სამშობლო

ჩემი სამშობლო ქვეყანა
რა ლამაზია, რა კარგი,
ცა-ფირუხ, ხმელეთ-ზურმუხტი,
ნაირფერებით ნაქარგი!

ჩემი სამშობლო ზურმუხტის
და მარგალიტის სადარი,
ამჩივად აყვავებული
მხარე მეორე სად არის?

მგელი და ბატკანი

ცხვრები ტყის პირას ძოვდნენ. ერთი
ბატკანი ფარას ჩამოშორდა.

დედამ უთხრა შვილს:

— შორს ნუ წახვალ, შვილო, უბედურებას არ გადაეყარო!
ბუჩქის უკან მგელი იყო დამალული.

— დედას არ გაუგონო! ეგ უკვე ხანში შესულია, სიარული
ეზარება და შენც ამიტომ გიშლის სირბილს. გაიქეცი მინდორ-
ში და ირბინე! — წასჩურჩულა მგელმა ბატკანს.

ბატკანმა დაიჯერა და ტყისკენ გაიქცა. მგელსაც ეს უნდო-
და: მივარდა ბატკანს და ზუნავისაკენ გააქანა.

ანდაზა. დედის წინ მარბენალ კვიცს მგელი შეჰამსო.

რას ურჩევდა დედა ბატკანს?
რატომ დაიღუპა ბატკანი?

ფუტკარი და მტრედი

(იგავ-არაკი)

ჯაფისაგან დაღლილი ფუტკარი წყალში ჩავარდა და იხრჩობოდა. ახლო ხეზე დედა მტრედი იჯდა. თვალი შეასწრო ფუტკრის გაჭირვებას, აფრინდა, მოგლიჯა ნეკერჩხლის დიდი ფოთოლი და ჩაუგდო წყალში. ფუტკარი ზედ შეჯდა და წყალმა ნაპირზე გამოორიყა. ფუტკარმა გაიშრო მზეზე სველი ფრთები, აფრინდა და მხიარული ბზუილით გასწია თავისი სკისაკენ.

გავიდა რამდენიმე დღე. ბარტყებისათვის საქმლის ზიდვით დაღლილი მტრედი ხეზე იჯდა და თვლემდა. ამ დროს მონადირე მიეპარა, ამოეფარა ჩირგვს და დაუმიზნა თოფი. ამას თვალი მოჰკრა ახლო ყვავილზე მჯდომმა ფუტკარმა, აფრინდა, სწრაფად მიფრინდა მონადირესთან და მარჯვენა ხელზე უკბინა სწორედ იმ დროს, როცა ჩახმახს აცემინებდა. მონადირეს სიმწრისაგან ხელი აუკანკალდა და მტრედს ტყვია ასცდა.

ანდაზა. რასაც დასთეს, იმას მოიმკი.

როგორ გადაუხადა ფუტკარმა ამაგი მტრედს?

თ ა ლ გ ა მ ი

პაპამ თალგამი დარგო. გაიზარდა თალგამი დიდზე დიდი. ამოდების დროც დადგა. პაპამ სწია, სწია, ვერ ამოსწია. საშველად ბებიას დაუძახა. ბებია პაპას მოეჭიდა, პაპა — თალგამს; სწიეს, სწიეს, ვერ ამოსწიეს.

ბებიამ გოგონას დაუძახა.

გოგონა ბებიას მოეჭიდა, ბებია — პაპას, პაპა — თალგამს; სწიეს, სწიეს, ვერ ამოსწიეს.

გოგონამ მურას დაუძახა.

მურა გოგონას მოეჭიდა, გოგონა — ბებიას, ბებია — პაპას, პაპა — თალგამს; სწიეს, სწიეს, ვერ ამოსწიეს.

მურამ კატას დაუძახა.

კატა მურას მოეჭიდა, მურა — გოგონას, გოგონა — ბებიას, ბებია — პაპას, პაპა — თალგამს; სწიეს, სწიეს, ვერ ამოსწიეს.

კატამ თავეს დაუძახა.

თავი კატას მოეჭიდა, კატა — მურას, მურა — გოგონას, გოგონა — ბებიას, ბებია — პაპას, პაპა — თალგამს; სწიეს, სწიეს და თალგამი ამოიღეს.

როგორი თალგამი გაიზარდა?

რა ქნა პაპამ?

როგორ ამოიღეს თალგამი?

პირველი მაისი

დღეს პირველი მაისია
და პირველი გაზაფხული,
წითელ-წითელ ყვავილებით
მორთული და მოკაზმული.

დღეს მშრომელთა დღეობა,
ბრწყინვალე და დიდებული,
მოდის ხალხი, მოგუგუნებს
ერთ დროშის ქვეშ დარაზმული.

გაუმარჯოს პირველ მაისს,
გაუმარჯოს ჩვენს ერთობას,
გაუმარჯოს ერთა შორის
მტკიცე კავშირს, მტკიცე ძმობას!

ბ ა კ უ ნ ა

გელა მამამ სოფელში წაიყვანა.

— ჩამოხვედი, შვილო? — შეეგება გახარებული პაპა შვილიშვილს. გელა ხელებგაშლილი გაექანა მოხუცისაკენ და კისერზე შემოეხვია.

პაპამ ბატკანი დაახვედრა შვილიშვილს. გელამ ბატკანს ბაკუნა დაარქვა.

— აი, ეს ბატკანი, შვილო, შენთვის ჩამიბარებია, თვალი გეჭიროს, კიშკარი ღია არავის დარჩეს, თორემ დაგვეკარგება.

მეორე დღეს პაპამ გელა დილაადრიან გააღვიძა:

— ადექი, შვილო, ბატკანს ეშიება, ვენახში წაიყვანე და ღობის ძირში ბალახი გამოაძოვე.

გელამ ტანსაცმელი ჩაიცვა, პირი დაიბანა, რძე დალია და ბოსლისაკენ წავიდა. ბატკანმა ერთი შეიკუნტრუშა და პატარა მწყემსს ბაკუნით აედევნა.

რა კარგი იყო ვენახში! ნორჩი ბალახის, ვაზის ფოთლისა და სიმინდის ღეროების სუნმა ბატკანი წახალისა, გელას ფეხქვეშ გაუძვრა და ვაზის ყლორტებისაკენ გაქანდა.

გელამ ძლივს შეაჩერა ბაკუნა და თითის ქნევით უთხრა:

— ციც! ჩემო ბაკუნა, ეს კი არ შეიძლება!

სად წაიყვანა გელა მამამ?

როგორ უვლიდა გელა ბაკუნას?

ო ც ნ ე ბ ა

პაწაწინა გოგო ვარ,
მეძახიან ცელქს.
ჩემს ტკბილ საქართველოზე
ახლა ვსწავლობ ლექსს.
ვხატავ წითელ ბაირალს
და ლურჯთვალა ზღვებს,

როცა დიდი გავხდები
და გავიკვლევ გზებს,
მივაშურებ ვარსკვლავეთს,
თანამგზავრზე მალი,
წერილს მოგწერ მარსიდან
კოსმონავტი ქალი.

9 მაისი

დაიჭექა, დაიქუხა,
აელვარდა შვიდღვრად სივრცე,
ახმაურდნენ პატარები,
დიღმა მთებმაც ბანი მისცეს.

— ეს რა ხდება, ცა გაიხსნა!
უნდა ნახოს ყველამ, ყველამ!
არემარე გაანათა
გამარჯვების ცისარტყელამ.

ტყეში

გაზაფხულის საღამო იყო. ბიჭები მინდორში თამაშობდნენ.
თამაშობით რომ გული იჯერეს, მოღვზე წამოგორდნენ.

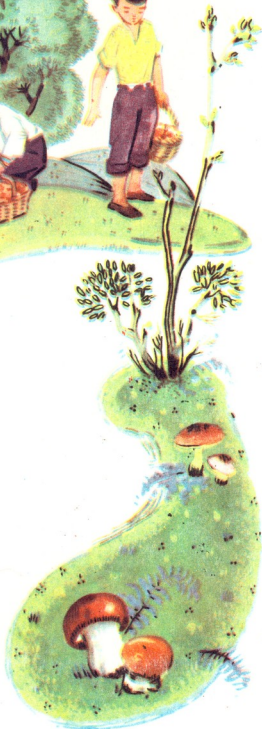
— ბიჭო, ხვალ სოკოზე წავიდეთ ტყეში! — უთხრა სან-
დრომ ამხანაგებს.

— ბიჭებო, ტყეში წასვლა
კი კარგია, მაგრამ შხამიანი სო-
კო რომ ვერ ვიცნოთ?— შენიშ-
ნა ვანომ.

— თვალდახუჭული ვიცნობ
ყველა სოკოს, — დაამშვიდა ლე-
ქსომ ამხანაგები.

მეორე დღეს, სისხამ დილით,
ბავშვები ჟივილ-ხივილით გაუდ-
გნენ გზას.

აი ტყეც, ბავშვები აქეთ-იქით გაითანტნენ.

— მე ხრაშუნა ვიპოვე! მე — შავჩოხა! მე — არყა! — გაისმა ხმები.

საეჭვო სოკოს ყველა ლექსოსთან მიარბენინებდა.

როდესაც სოკო ბლომად მოაგროვებს, ყმაწვილებმა ტყის პირას ცეცხლი ააგუზგუზეს.

გაღვივებულ ნაკვერჩხალზე სოკო საამოდ აშიშინდა.

სიტყვების ახსნა. მოლი — ახალი ბლახი.

სისხამ დილით — ძლიან ადრე.

ხრაშუნა, შავჩოხა, არყა — სოკოები.

რისთვის წავიდნენ ბავშვები ტყეში?

რა და რა სოკოები ნახეს?

რა უყვეს ბავშვებმა სოკოებს?

გაეცით პასუხი სამივე კითხვაზე და დაწერეთ.

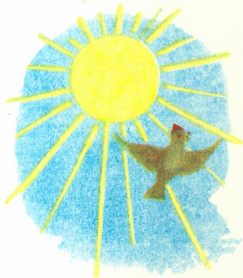

ს ა ს ა უ ბ რ თ

აღწერეთ ეს სურათი.

დიღა

ვარდს გაფეურჩქნა კოკორი
გადახვეოდა იასა,
ზამბახსაც გაღვიძებოდა
და თავს უხრიდა ნიავსა.

ტოროლა მალლა ღრუბლებში
წკრიალი-წკრიალით გალობდა,
ბუღბუღივით გახარებული
ნაზის ხმით ამას ამბობდა:

— აყვავიდი, ტურფა ქვეყანავ,
იღზინე, ივერთ მხარეო,
და შენც, ქართველო, სწავლითა
სამშობლო გაახარეო!

სიტყვების ახსნა. ივერთ მხარე — საქართველო.

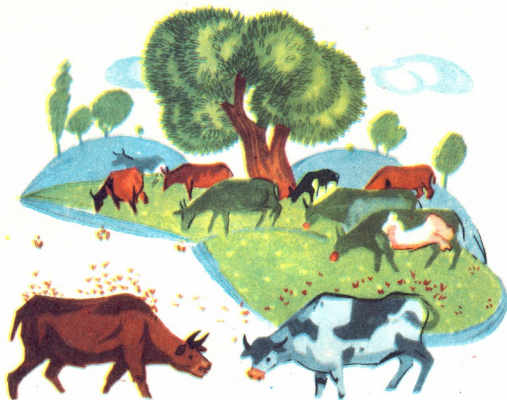
კუდა ხარი და ბუზები

ზაფხულის პაპანაქება იდგა. საქონელი ჩრდილს შეჭტარებოდა. გარს აუარებელი ბუზი ფხვია და აწუხებდა. პირუტყვები წამდაუწუმ კულებს იქნევდნენ და იგერიებდნენ აბეზარ მწერებს.

ამას ვერ ახერხებდა მხოლოდ ერთი კუდა ხარი, რომელსაც ურიცხვი ბუზი დახვეოდა და ჰკბენდა.

თვითონ რომ ვერა გაეწყო რა, ხან ერთ ხართან მივიდოდა, ხან მეორესთან: ეგების იმათი გრძელი კუდი მეც მომხვედეს და ბუზები დამიფრთხოსო.

ხარებმა ჰკითხეს:

— კულავე, რას დაეხეტებიო?
— ვერა ხედავთ, ბუზებს გიგეროებთო! — ამყად უპასუხა
კულამ.

ანდაზა. კულა ხარი თავისთვის არ იყო, სხვებს ბუზებს უგერიებდაო.

როგორ ხარს ვეძახით კულა ხარს?
როგორ იგერიებდნენ ხარები ბუზებს?
რატომ ვერ ახერხებდა კულა ბუზების მოგერიებას?
რატომ მიდიოდა კულა ხარი სხვა ხარებთან?
რა დაიტრაბახა კულამ?

შოთა რუსთაველი

შოთა რუსთაველი არის დიდი ქართველი პოეტი. მან დაწერა „ვეფხისტყაოსანი“.

კოდალა

კოდალას ტყე უყვარდა. ბევრი ხე იდგა იმ უღრან ტყეში: მსხვილი და წკრილი, მაღალი და დაბალი, უტოტო და ტოტოანი, საღი და ჭიანი.

— კრრრ!.. კრრ! — უკაკუნებდა კოდალა ნისკარტს.

— რას იმალებით ჭია-მატლებო? სინათლეზე გამოდით, მე გახლავართ კოდალა, თქვენი მტერი, მაქვს გრძელი ნისკარტი. სად წამიხვალთ?! — ასე იმუქრებოდა შავი კოდალა.

არც ჭრელი კოდალა იყო ჭია-ლუების ნაკლები მტერი. ისე მიეკვრებოდა ხეს გრძელი კლანჭებითა და მაგარი ფრთების ბოლოებით, როგორც ტიპა, თან უკაკუნებდა და უკაკუნებდა გარედან. მწერები გამოჰყავდა და სანსლოვდა.

რა სარგებლობა მოაქვს კოდალას?

ნათელა და ციცინათელა

დედამ პატარა ნათელა სოფელში წაიყვანა. ყველაფერი მოეწონა იქ ნათელას: მწვანე ველი, პეპლები, ყვავილები, მაგრამ ყველაზე უფრო ციცინათელა მოეწონა.

— ანათებს! ანათებს! — გაიძახოდა ნათელა და დასაკერად დასდევდა.

სღია, სღია და ბოლოს ერთი დაიჭირა ხელის გულზე და ისვა და შეუბერა:

— ფუუ, ფუუ. ჩაქრი!

ირგვლივ ყველამ გაიცინა. ნათელასაც გაეცინა: მიხვდა, რომ ციცინათელა არ დასწვავდა.

გამოცანა. ერთი პატარა მანანა ხან გაიცინებს, ხან — არა.

რა მოეწონა ნათელას ყველაზე უფრო?

რა ეგონა მას?

ნაცარქექია

I

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ნაცარქექია, ყოვლად უქნარა და არაფრის გამკეთებელი; იჯდა კერასთან და ჩხირით ნაცარს ქექავდა.

მოეწყინათ ძმებს მისი მუქთად რჩენა და გარეთ გააგდეს. ზურგზე ერთი გულა ნაცარი მოჰკიდეს, ხელში სადგისი მისცეს. კალთაში ჭყინტი ყველი გამოუხვიეს საგზლად და გაისტუმრეს. — დაიკარგე ამ ჩვენი ქვეყნიდანაო!

ტირილით დაადგა გზას საბრალო ნაცარქექია. წყალში გასვლა ვერ გაბედა და ნაპირზე დაჯდა. საღამომდე იქ იცადა. საღამოს ნახა, რომ ერთი უზარმაზარი დევი მოადგა წყალს გაღმიდან და ხვრება დაუწყო.

— ჰეი, რომელი ხარ მანდა? აქ მოდი, მხარზე შემისვი და გაღმა გამიყვანე, მე ფეხის დასველება მეზარებაო! — დიდგულად გასძახა დევის ნაცარქექიამ.

დევმა გამოხედა და გაკვირვებით ჰკითხა:

— ვინა ხარ და რა სულიერი, რომ მაგას მიბედავო?!

— ჰმ, მე შენ გიჩვენებ, ვინცა ვარ, რომ არ მებრალებოდე, შე ბრიყვო, შენაო! იცოდე, სამჯერ გაპატიებ შეცდომას და მერე კი ცოცხალი ვეღარ გადამირჩებო! — უპასუხა ნაცარქექიამ. — შენ ჩემი არ გაგიგონია? მე ვერმიცანა მქვია. ვერ გამიმეტებია, თორემ დედამიწას რომ ხელი მოვავლო და ზეცას შევეტყუორცნო, ქვეყანა დაიქცევაო. გინდა, ახლავე გიჩვენო ჩემი ძალა? აბა, შენ მანდ აიღე ერთი ქვა, მეც აქ დავეწვდები მეორეს, მოუჭიროთ ხელი და, ვინც წვეს გაადენს, კაციც ის იქნება და წვერ-ულვაშიც იმას ესხმებაო!

აიღო დევმა ქვა, მოუჭირა ხელი და დაფშვნა. დაიხარა ნაცარქექია, ვითომ ქვას ვიღებო, ამოიღო კალთიდან ყველი, მოუჭირა ხელი და წურწურით გაადინა წვენი.

გაუკვირდა დევს, ეს ვინ ყოფილაო!

— აბა, ერთი გავიქცეთ რიყეზე და, ვინც უფრო მეტ მტვერს აადენს, ბიჭიც ის იქნებაო! — კიდევ უთხრა ნაცარქექიამ.

აძუნძულდა გაღმა რიყეზე დევი და სიბ ქვებს სულ ლაწა-ლუწი დააწყებინა. გაკუნკულდა გამოღმა ნაცარქექია, უჩხვლიტა და უჩხვლიტა გუდას სადგისი. გამოვრდა ნაცარი და ისეთი კორიანტელი დადგა, რომ თვალით აღარა ჩანდა რა.

II

შეშინდა დევი, დალუნა თავი, ეახლა მორჩილად ნაცარქექიას და მხარზე შეისვა. შუამდგ რომ შევიდნენ წყალში, დევმა უთხრა:

— ბატონო ვერმიცანავ, როგორღაც მემჩატებიო.

— გემჩატები? შენ რომ ჩემი სიმძიმის ამბავი იცოდე, მაგას აღარ წამორროშავდი. უჩინარი ბაწრით რომ არ ვიყო ცაზე მიბმული და იქ არ მიჭერდნენ, ქვესკნელში ჩაგიტანდი. აბა, ვნახოთ, ერთი ცოტათი შემიშვან ხელიო! — თქვა ნაცარქექიამ, ამოიღო უბიდან სადგისი და დააჭირა კისერზე.

— ვაიმე, ვაიმე! ნუ, ნუ, შენი ქირიმე! უბრძანე, რომ ისევ აგწიონო! — შეეხვეწა დევი და ნაცარქექიამაც ამოაძრო სადგისი.

დევი დარწმუნდა, ვერმიცანა მართლა საშინელი სულიერი ყოფილაო, და სახლში მიიწვია. დიდი პატივი სცა და ვახშმის მზადებას შეუდგა. დევმა მოზილა ცომი, ჩააკრა კეცში და ცეცხლს მიუფიცხა. თვითონ შეშის მოსატანად წავიდა და სტუმარს დაუბარა:

— თუ უკაცრავად არ გახლდე, პურს ყური უგდე, რომ არ დაიწვასო.

პურს რომ ცალი გვერდი შეებრაწა, ნაცარქექიამ კეცის მობრუნება მოინდომა და დაუწყო ძიძგილაობა. კეცი წამოიქცა, ნაცარქექიას დაეცა და ქვეშ მოიმწყვდია.

დევნი რომ დაბრუნდა, ნაცარ-
ქექია კეცის ქვეშ სულზე მიგ-
დებული ნახა აღარც ფერი
ჰქონდა, აღარც ხორცი.

— რა დაგემართაო? — ჰკი-
თხა დევმა.

— რა უნდა დამმართოდა, მუ-
ცელი ამტკივდა და ზედ ცხელი
კეცი დავიდე. ახლა კი გამიარა,
აღარა მიჭირს რა, მოდი ამა-
ცალეო!

დევმა მოწიწებით აასრულა
ბრძანება.

ვახშმად რომ დასხდნენ, დევ-
მა უცებ ცხვირი დააცემინა და
სტუმარი სხვენზე შეაგდო. ნაცარ-
ქექიამ დირეს დაუწყო ბლაუჭი.

— მანდ რას შვრებიო? —
ჰკითხა დევმა.

— როგორ თუ რას ვშვრები?
ვისთან გაბედე ცხვირის და-
ცემინება? ამ ჩხირს ავიღებ, დაგ-
კრავ და სულს გაგაფრთხობი-
ნებო!

დევმა იფიქრა, ეს რა მოუს-
ვენარი და გულბილწი ყოფი-
ლაო! მე დიდი გაჭირვებით გავ-
დე და ეს ჩხირს ეძახის ამ

უშველებელ დირესაო! ერთხელაც იქნება, მე მაგის მიზეზიანობას ველარ გადავურჩებიო. დაჰკრა ფეხი, გავარდა გარეთ და ცხრა მთას იქით გადაიკარგა.

ღვეის სახლ-კარი მთელი თავისი მოწყობილობით ნაცარქექიას დარჩა. წავიდა, მოიყვანა ძმები, ბინა მიუჩინა და უთხრა: ხომ გაგიგონიათ — „ხერხი სჯობია ღონესა, თუ კაცი მოიგონებსა“.

რა უყვეს ძმებმა ნაცარქექიას და რატომ?

რა და რა ხერხი გამოიყენა ნაცარქექიამ ღვეის დასამორჩილებლად?

მოუთმენლობის მსხვერპლი

ივლისის საღამო იყო. სამი დაქანცული მგზავრი სოფელში შევიდა და ცივი წყაროსკენ გაეშურა. პირველი მგზავრი მოუთმენლად მივარდა წყაროს, პირქვე დაემხო და ყინულივით ცივ წყალს დაეწაფა, მერე აღგა და იქვე, წყაროს თავზე, წამოწვა.

მეორემაც გული იჯერა წყაროს წყლით, მაგრამ კი არ დაჯდა, წყაროს თავზე დაიწყო სიარული, თუმცა ძლიერ დაღლილი იყო.

მესამემ წყურვილსა სძლია. ჯერ კარგად დაისვენა და მერე დალია წყალი.

პირველ მგზავრს იმავე ღამეს ფილტვების ანთება დაემართა და სიკვდილს ძლივს გადაურჩა, მეორე ცოტა უქეიფოდ შეიქნა. მესამეს კი არა ვნებია რა.

რატომ დაემართა ფილტვების ანთება პირველ მგზავრს?

რატომ გახდა ავად მეორე?

რატომ არ გახდა ავად მესამე?

ს ა ს ა უ ბ რ ა

აღწერეთ ეს სურათი.

ოთნი სურვილი

I

მოვიდა ზამთარი და თან მოიტანა დიდი თოვლი. პატარა ნიკომ ცივით თოვლზე ბევრი ისრიალა. მერე გაწითლებულმა მამასთან მიიღბინა და უთხრა:

— უჰ, მამილო, რა კარგია ზამთარი! ნეტავ სულ ზამთარი იყოს!

— შენი სურვილი ჩემს უბის წიგნაკში ჩაწერე, — უთხრა მამამ. ნიკომ თავისი სურვილი მამის უბის წიგნაკში ჩაწერა.

II

დადგა მხიარული გაზაფხული. მინდორ-ველი ამწვანდა, ტყე ფოთლებით შეიმოსა, თბილი ქვეყნებიდან დაბრუნდნენ შოშიები, მერცხლები, ბუღბუღლები, გვრიტები... ბუზ-პეპლებიც გამოჩნდნენ. ნიკომ პეპლებს დიდხანს სდია. ბევრი ყვავილი დაკრიფა და ლამაზი თაიგულები გააკეთა. მერე მიიღბინა მამასთან და უთხრა:

— მამილო, რა მშვენიერია გაზაფხული! ნეტავ სულ გაზაფხული იყოს!

მამამ ნიკოს ეს სურვილიც თავის უბის წიგნაკში ჩაწერინა.

III

მოვიდა ცხელი ზაფხული. პურის ყანა დამწიფდა. გლეხები ყანას მკიდნენ. ნიკო მთელი დღე მინდორში იყო. ხან ძნას

ეზიდებოდა, ხან მდინარეში ბანაობდა, ხან მარწყვს კრეფდა. სალამოს ბავშვი სახლში დაბრუნდა. მივიდა მამასთან და სიხარულით უთხრა:

— მამილო, დღეს რა კარგად გავატარე დრო. რა კარგია ზაფხული, ნეტავი სულ ზაფხული იყოს!

ეს სურვილი მამამ უბის წიგნაკში ჩააწერინა ნიკოს.

IV

დადგა მდიდარი შემოდგომა. ბაღები აიესო ხილით. დამწიფდა ვაშლი, მსხალი, ატამი, ქლიავი, ლეღვი, ყურძენი, კომში და ბევრი სხვა. ნიკო ხშირად ბაღში ტრიალებდა. ჰამდა ტკბილ ყურძენს, კრეფდა მწიფე ხილს. სალამოს მამას უთხრა:

— მამილო, მამილო, რა კარგია შემოდგომა, ის ყველა დროს სჯობია!

მაშინ მამამ უბიდან ამოიღო წიგნაკი და ნიკოს წააკითხა იქ ჩაწერილი სიტყვები.

გამოცანა. ერთსა აღვისა ხეზედა თორმეტი ტოტი ასხია,

სცვივა და სცვივა ფოთოლი, ისევ იმდენი ასხია.

მიმიხარია სოფლისკენ

მიმიხარია სოფლისკენ,
 სადაც ზურმუხტი მთებია,
 პირველი შემეგებება:
 „შენ გენაცვალოს ბებია!“

ღობესთან ჩაიკისკისებს
 წყარო ცივი და ანკარა.
 ხელეებზე შემომახტება
 ბაბუას ყურშა პატარა.

ვაი, თუ აღარ ვახსოვარ,—
 მას შემდეგ მთელი წელია,
 მთელი წელია ბებოსთან
 ერთხელ არ მიმიწერია.

გამოცანების ახსნა

83.

15 — ტიკი

34 — ბორბლები

37 — კბილები და ენა

39 — მამალი

55 — მელია

99 — ფუტკარი

124 — ციციანთელა

131 — წელიწადი და თვეები.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

სკოლისაკენ — ლექსი ი. ევდოშვილისა	3
კეთილი ძმა — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	4
დედის დარიგება — ლექსი გ. ქალაღიძელისა	5
მოსიყვარულე შვილი — ა. ხახუტაშვილისა	6
სასაუბრო	7
თენგიზის მანქანა — ნ. ბეზარაშვილისა	8
სიმღერა — ლექსი გრ. აბაშიძისა	9
ამხანაგები — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	10
ქარი და საბძელი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	11
და-ძმა — ლ. ჭიჭინაძისა	12
გმირები — ლექსი ა. ონელისა	13
თხა და გიგო — ი. გოგებაშვილისა	14
ჯიუტი თხები — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	15
ზოოპარკში — ა. ხახუტაშვილისა	16
ჩვენი მასწავლებელი — ლექსი გ. კაჭახიძისა	17
თხა და მელა — სულხან-საბა ორბელიანის მიხედვით	18
ჩემი მხარე — ლექსი გ. ქუჩიშვილისა	19
სასაუბრო —	20
„დედაენა“ — ლექსი გ. ლეონიძისა	21
დათუნები — ვ. გოგიაშვილისა	21
ბუზი და ეტლი — ეზოპის მიხედვით	22
საწყალი მელა — ხალხური ლექსი	23
თაენება თაგვი — ი. გოგებაშვილისა	24
ჩხუბს თავლაფიანობა მოსდევს — ი. გოგებაშვილისა	25
ყველაზე გემრიელი საუზმე — ვ. კახაძისა	26
მგელი და ძაღლი — ლ. ტოლსტოისა	27
რთველი — ლექსი შ. მღვიმელისა	29
აკიდო — ვ. ასლამაზიშვილისა	30
პატარას — ლექსი ი. აბაშიძისა	31
კოლმეურნეობის რთველი — ა. ხახუტაშვილისა	32
მატარებელი გადაარჩინა — ნ. კეცხოველისა	33
ხვალინდელი დილა — შ. ასანიშვილისა	34
ნოემბრის დილა — ლექსი ი. ნონეშვილისა	35
სასაუბრო	36
ადამიანის სხეულის ნაწილების ჩხუბი — ი. გოგებაშვილისა	37
სულელი ბატონი და კალატოზები — ლატვიური ზღაპარი	38
მკეცხარა მამალი — ლექსი შ. მღვიმელისა	39

პატარა წრეწუნა — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	40
შემოდგომის სურათი — ლექსი ვაჟა-ფშაველასი	42
მოხერხებული გლეხი — (ბულგარული ამბავი) თარგმ. მ. მაქა- ვარიანისა	42
მეზობლები — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	44
ვაშლი და შაქარა — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	44
კურდღელი და ბაჭიები — ლექსი ი. გრიშაშვილისა	46
კოჭლი კაცი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	47
ქეთოს მერცხალი — ლექსი ლ. მეგრელიძისა	48
სასაუბრო	49
ფრინველების გადაფრენა — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	50
სამი დათვი — ზღაპარი ლ. ტოლსტოისა	50
მელია და გლეხი — ალ. მირიანაშვილისა	54
მარადმწვანე ხეები — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	55
ბეგრზე ბეგრი — მარიჯანისა	57
ბავშვების სიხარული — ლექსი შ. მღვიმელისა	58
პირველი თოვლი — ი. ევდოშვილისა	59
დაგვიზამთრდა, დაგვიზამთრდა! — ლექსი გრ. აბაშიძისა	60
დიტოს თოვლის პაპა — ლ. ქიაჩელისა	60
ნაძვის ხე — ლექსი შ. მღვიმელისა	61
ეზოს მშვენება — ლ. ჭიჭინაძისა	62
ჩვენს კოპწია ნაძვის ხეზე — ლექსი გ. ძნელაძისა	63
გადაარჩინეს — ხალხური	64
ახალი უბანი — შ. ასანიშვილისა	65
მეფე და მხატვარი — სულხან-საბა ორბელიანის მიხედვით	66
ლომი და თავვი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	67
კურდღლის სიზმარი — ხალხური ლექსი	67
ხუთი გოჭის ამბავი — ზღაპარი	68
ჩიტ და ბავშვი — პლემნიკოვი, თარგმანი ა. წერეთლისა	71
სპილოს შურისძიება — „ჩირადნიდან“	73
სამგორი — კ. გოგიაშვილისა	74
წერილი ბებიას — ლექსი გ. ქუჩიშვილისა	75
გარეული ტახი და მელა — ეზოპისა	75
მელია — ლექსი ვაჟა-ფშაველასი	76
მაცდური მელია და მგელი — „განთიადიდან“	76
ძალა ერთობაშია — სულხან-საბა ორბელიანისა	77
სიმღერა საბჭოთა არმიაზე — ლექსი გ. კაჭახიძისა	78
ჩემი ძმა — შ. ასანიშვილისა	79
სათბურში — შ. სამადაშვილისა	80
სასაუბრო	81

25 თებერვალი — ლექსი შ. მღვიმელისა	82
დედობრივი სიყვარული — ი. ტურგენევისა	82
ზამთარი მიდის — ირ. ევლოშვილისა	83
ყურადღება — ლექსი ი. გრიშაშვილისა	84
თოვლი და ენძელა — თარგმანი გერმანულიდან შ. ამირანაშვილისა	84
ჩუმიად, ფისო! — ლექსი ნ. ჩაჩავასი	85
დედა და შვილი — ლექსი დ. მეგრელისა	86
კრუპენტელა — ი. გოგებაშვილისა	86
სასაუბრო	87
გაზაფხული — ლექსი შ. მღვიმელისა	88
ბერიაკი და ნამყენი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	88
ჭეჭილი — ლექსი ი. დავითაშვილისა	89
ვირის ჭკუა — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	90
ია და ბავშვი — ლექსი ლ. მეგრელიძისა	91
ვიტეცა და ბათურა — ზღაპარი კ. გოგიაშვილისა	91
მე ყველაფერს მიჩვენია — ხალხური ლექსი	93
სასაუბრო	94
ია — გ. ნატროშვილისა	95
მელია და მწყერჩიტა — ხალხური ზღაპარი	96
ქურდი და მამალი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	97
ვის უმღერის ჩიტი ჩიორა? — ლექსი ა. ონელისა	98
ჭიანჭველა და ფუტკარი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	99
მოხერხებული ყვავი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	100
მერცხლის სიმღერა — ლექსი ვაჟა-ფშაველასი	100
ყურცქვიტა და ნაბია — ი. ევლოშვილისა	101
კრუ და მართალი — ხალხური ზღაპარი	102
ჩვენი ბაღი — ირ. ევლოშვილისა	105
ალუბალი — რ. ქორქიასი	107
ლენინი და ბავშვები — ლექსი ა. თევზაძისა	108
გაზაფხული — ლექსი გ. აბაშიძისა	109
ლია და ფუტკარი — ლ. ჭიჭინაძისა	109
მაია და ჭიამაია — თ. ჩხაიძისა	110
კრუ — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	111
ჩემი სამშობლო — ლექსი ლ. ასათიანისა	112
მგელი და ბატკანი — ი. გოგებაშვილისა	112
ფუტკარი და მტრედი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	113
თალგამი — კ. უშინსკისა	114
პირველი მაისი — ლექსი გ. ქუჩიშვილისა	115
ბაკუნა — ი. ურჯუმელაშვილისა	116
ოცნება — ლექსი მ. ფოცხიშვილისა	116

9 მაისი — ლექსი კ. გოგიაშვილისა	117
ტყეში — დ. თურდოსპირელისა	117
სასაუბრო	120
დილა — ლექსი სოსელიის	121
კულა ხარი და ბუნები — ი. გოგებაშვილისა	121
შოთა რუსთაველი	123
კოდლა — თ. რაზიკაშვილისა	124
ნათელა და ციცინათელა—თ. ჩხაიძისა	124
ნაცარქექია — ზღაპარი	125
მოუთმენლობის მსხვერპლი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	128
სასაუბრო	129
ოთხი სურვილი — ი. გოგებაშვილის მიხედვით	130
მიმიხარია სოფლისკენ — ლექსი ი. აბაშიძისა	132

**Рамишвили Валериян Фомич
ДЕДАЭНА**

для первого класса, прошедшего подготовительный класс
(на грузинском языке)

ИБ № 299

რედაქტორი ნ. სუხიტაშვილი
მხატვრული რედაქტორი თ. კარბეღალაშვილი
ტექნიკური რედაქტორი რ. გოგიაშვილი
კორექტორი ე. ბაბალაშვილი
გამომცემი ე. მუხაშვილი

გადაეცა ასაწყობად 27/III-78 წ. ხელმოწერილია და-
საბეჭდად 15/IV-78 წ. ოფსეტის ქაღალდი 70X90/16.
პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 9,86, საალრიცხო-საგამომ-
ცემლო თაბახი 6,08. ტირაჟი 45.000. შეკვ. №434

ფასი 20 კაპ.

გამომცემლობა „განათლება“, თბილისი, მარჯანიშვი-
ლის ქ., 5.
Издательство «Ганатлеба», Тбилиси, ул. Мард-
жанишвили, 5.

1978

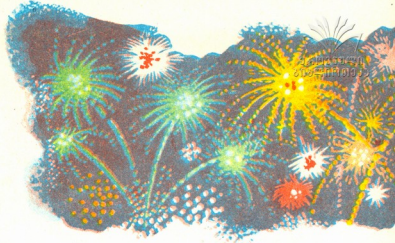
საქართველოს სსრ გამსახკომის საგამომცემლო-პოლი-
გრაფიული გაერთიანება „განათლების“ კომბინატი.
თბილისი, მარჯანიშვილის ქ. № 5.

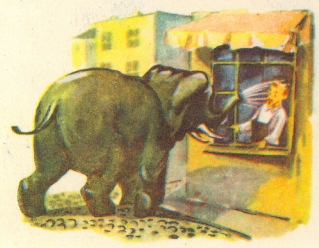
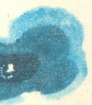
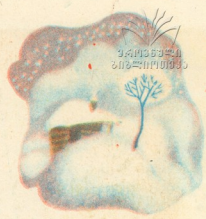
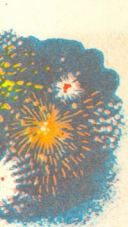
Комбинат издательско-полиграфического объеди-
нения «Ганатлеба» Госкомиздата Грузинской ССР
Тбилиси, ул. Марджанишвили, 5.

ქნელია გზა ცოდნისაკენ. ვიქნები უანი ერთგული მებრძარი,
 დახმარე, მრჩეველი, კარგად მომიარე, რომ მოგვალ ვქნეს კვლავ
 შეველო უანი უმცროსი მებრძარების სამსახური.

(სკოლის დასახელება)

№	სასწავლო წელი	მოსწავლის გვარი და სახელი	წიგნის მდგომარეობა (მიღებისას)	შეფასება

20 333

17

618015

